REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următoarele
BIROURI de ANUNŢURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
Preţul inserţiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminecă 9.)

„GAZETA" iese în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 franci, pe sase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Braşov;
Administraţiunea, Piaţa mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe şase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 48 —Anul LXX. Braşov, Vineri 2 (15) Martie. 1907.

Nu se gândesc mai departe.

De câteori Ungurii dela cârmă au pregătit şi au pus la cale câte un nou atentat în contra existenţei noastre naţionale, ei au avut să reguleze câte o daravera cu Austriacii. Aşa şi acum sunt la ordinea zilei negocierile înteţite pentru pactul economic cu Austria.

Pe temeiul experienţelor de până acuma, s'a format credinţa că în asemeni momente li se dă guvernanţilor noştri mână liberă să rânduiască după plac raporturile lor cu naţionalităţile şi aceasta mână liberă li se dă ca să-i înduplece mai uşor de a se învoi în chestiunile pactului ca şi în alte chestiuni de interes general pentru monarhie.

Dar nu numai acasă la noi este credinţa aceasta, ci şi dincolo de Laita, în ţările austriace, ea a prins rădăcini. Aşa se vorbeşte azi acolo, că pentru a înduplica guvernul coaliţiei să primească încheierea unui pact pe timp mai îndelungat, cel puţin pe 20 de ani, i-s'au pus în vedere unele concesiuni în afacerile militare, cari trec peste programul militar de pe timpul presidenţiei contelui Stefan Tisza. Se afirmă adecă că coroana vrea să ţină la putere ministeriul Wekerle fiind-că crede, că în cazul căderei acestui guvern ar fi foarte greu să se formeze o majoritate parlamentară care să ia cârma. De aceea ar fi destinate nouăle daruri ca să întărească poziţiunea guvernului faţă cu elementele radicale independiste, cari au şi inceput să dea alarmă că cabinetul Wekerle vrea să trădeze marele interese ale naţiunei. E vorba să se reguleze nu numai chestiunea steagurilor şi emblemelor în armată, dar să se recunoască în principiu că limba maghiară ca limbă a statului are dreptul a se validita şi'n armată. Prea des se repetează ştirea aceasta acum de câtva timp, decât ca să poată fi privită de o simplă născocire.

Ceva din această ştire va fi dar adevărat; şi poate să fie adevărat şi aceea, că cele ce se petrec în sferele înalte nu sunt toate şi pe placul archiducelui-moştenitor Franz Ferdiuand. Adevărat este mai departe că cu toată mâna liberă şi cu toate concesiunile nouă puse în vedere, poziţiunea guvernului Wekerle-Kossuth este foarte ameninţată. Nu numai prin stările şubrede din năuntrul Ungariei, unde nemulţămirea creşte văzând cu ochii chiar şi între Maghiari, ci şi prin faptul că tocmai acum în faţa negocierilor pentru pact şi în ajunul alegerilor parlamentare, ce se vor face în curând în Austria pe baza votului universal, se organisează acolo o opoziţiune contra Ungariei şi a cârmuitorilor ei cum n'a mai fost nici-odată până acuma.

Se aşteaptă că în noul parlament austriac partidul aşa numit creştin-social, al căruia spirit diriguitor este primarul Vienei Dr. Lueger, va juca un rol mult mai însemnat ca până acum, ba va avea chiar un vot decisiv în sânul viitoarei majorităţi a Reichsratului. Nu se poate şti de pe acum ce constelaţie de partide va fi în viitoarea cameră austriacă, dar se prevede că în tot cazul partidul creştin-social va juca un rol mai mare ca până acum. De aceea trebue să bată la ochi şi să fie un avertisment pentru cei din Ungaria, că acest partid austriac care este tare şi mare în Viena, a publicat zilele acestea în prima lui adunare, a tuturor aderenţilor săi în Austria, un manifest electoral care atacă făţiş „dominaţiunea Maghiarilor", neuitând fireşte pe Jidovii cari, zice, formează în Ungaria aluatul corupţiunei.

O foaie din Viena scrie despre acest manifest, că nu conţine numai un program pentru ţările şi regatele reprezentate în Reichsrath, ci un program pentru marea împărăţie care se cuprinde toate ţările şi regatele de sub stăpânirea casei de Habsburg, o împărăţie ca a lui Bach.

Manifestul, despre care vorbim, prezentă Austria ca fiind sclava Ungariei şi se sfârşeşte cu cuvintele: „Lozinca partidului creştin social este şi rămâne: „Mai bine să ne despărţim economiceşte de Ungaria, decât să mai suportăm şi în viitor sclăvia desonorătoare în care am ajuns".

Ear nu numai în Viena s'a pornit o mişcare ostilă stărilor de faţă al raporturilor cu Ungaria, ci şi în Boemia se ridică atât din partea Cehilor cât şi a Germanilor o opoziţiune foarte energică în chestiunea pactului, care tinde a constrânge guvernul austriac să aibă în vedere la negocieri înainte de toate interesele Austriei şi să nu cedeze nimic din aceste interese. De câteva zile s'a încins în dieta boemă o discusiune viuă cu privire la aceasta.

E trist că aceste semne vedite ale unei viitoare furtuni, ce se poate ridica contra Ungariei, nu îndeamnă pe guvernanţii ei să se gândească mai departe şi să înţeleagă odată, că prin politica duşmănoasă ce o poartă faţă cu naţionalităţile conlocuitoare, măresc numai din zi în zi primejdia ce poate ameninţa ţara într'un moment neaşteptat.

Conferenţa Episcopească din Blaj.

„Unirea" ce ni-a sosit azi, aduce următorul comunicat:

Escelenţia Sa Mitropolitul *Victor*, a convocat pe Joia trecută pe Prea Sfinţiţii Episcopi diecezani, împreună cu inspectorii şcolari, spre a se sfătui asupra poziţii, ce au să ieie faţă cu proiectul şcolar a contelui Apponyi, prin care se vatămă aşa de mult drepturile bisericei întru susţinerea şcoalelor poporale.

La graţioasa chemare a Mitropolitului a răspuns Preasfinţ. Episcop *Demetriu* al Orăzii, care a venit, însoţit de canonicul M. Nyes şi Preasfinţitul Episcop *Vasile* al Lugojului, care a venit cu canonicul prelat Ioan Boroş. Preasf. Episcop *Ioan* al Gherlei şi-a scuzat absenţa şi a trimis pe can. Ioan Georgiu.

Afară de cei înşiraţi, Escel. Sa Mitropolitul a mai invitat la conferenţă pe membrii Veneratului Capitul mitropolitan, pe Silvestru Nestor directorul şcoalei de fetiţe şi pe protonotarul Iacob Popa.

Şedinţele s'au ţinut Joi şi Vineri înainte şi după amiazi.

Conferenţa a hotărât să trimită la Casa deputaţilor, la a magnaţilor şi la Regele apostolic o reprezentaţiune contra proiectului de lege prezentat de ministrul Apponyi.

In această reprezentaţiune să cere, ca proiectul de lege să fie retrimis Ministrului de culte şi instrucţie publică, spre a-l prelucra astfel, încât îmbunătăţirea lefilor învăţătoreşti să se facă din Cassa statului, fără ca prin aceasta să fie lipsite bisericile de drepturile, cari până acum le-au avut asupra şcoalelor, în ce priveşte aplicarea şi disciplinarea învăţătorilor, dreptul autorităţilor bisericeşti de a aproba ele înseşi manualele didactice şi de a statori planul de învăţământ în şcoale şi fără de a se lua toate celelalte drepturi cari până acum le-au avut autorităţile bisericeşti pe baza articolului de lege XXXVIII şi XLIV din 1868 în ce priveşte limba de propunere română în şcoalele bisericei române unite.

Reprezentaţiunile au fost subscrise de Archiereii prezenţi şi de inspectorii şcolastici ai celor patru dieceze şi înaintate la locul competent.

Revista politică.

Joia trecută au presentat reprezentanţii bisericei gr. or. române I. P. S. Sa Mitropolitul Meţianu şi P. S. S. L. L. episcopii Nicolae Popea şi Ioan I. Papp, ministrului Apponyi *memorandul bisericei gr. or. române din Ungaria şi Transilvania* în cauza proiectului de lege despre raporturile de drept şi îmbunătăţirea salarelor învăţătoreşti la şcoalele confesionale din patrie, insistând cu multă stăruinţă pe lângă ministru, ca să fie delăturate gravaminile din proiect, cari, precum se arată în memorand, jignesc drepturile autonome ale bisericei gr. or. române. Archiereii români au fost, ce-i drept, bine primiţi de cătră ministrul Apponyi, dar acesta le-a spus că de-abia va fi în stare, să schimbe în mod esenţial acele dispoziţiuni din proiect, cari sunt necondiţionat necesare pentru susţinerea punctelor de vedere ale statului ungar. Memorandul bisericei gr. or. române îl publicăm în extras la alt loc al numărului nostru de astăzi.

*

In urma proiectului de lege al ministrului Apponyi s'a pornit o viuă mişcare în mijlocul Românilor pentru a *protesta* în contra atentatului ce se plănueşte faţă de şcoalele noastre confesionale. După măreaţa adunare dela Blaj, despre care raportăm mai pe larg la alt loc, s'a decis *convocarea mai multor adunări de protestare în Sibiiu, Arad* şi în alte centre şi este vorba a să convoca chiar o mare adunare, la care să fie reprezentaţi Românii din toate părţile ţării. O frumoasă pildă de conştiinţă naţională a dat şi sinodul protopopesc din Oradea-mare, care întrunindu-se zilele trecute, a votat cu mare însufleţire o resoluţiune, prin care se protestează contra proiectului ministrului Apponyi.

*

Comisiunea cenzurătoare a dietei a *anulat Vineri mandatul de deputat al d-lui Dr. George Popovici*, obţinut în cercul Lugoşului şi în curând se va ordona o nouă alegere. După ştirile ce ne sosesc, noua alegere se va face după modelul dela Bocşa. Deja au sosit în cerc 400 gendarmi, dar e vorba că vicecomitele a cerut cu totul o mie şi două sute... Partidul naţional a hotărât să pună din nou candidatura d-lui Dr. George Popovici şi să stărue ca dânsul să primească candidatura, având nu numai mare trecere înaintea alegătorilor români, ci şi înaintea străinilor din acest cerc. Dumnezeu să ajute!

*

Dela Viena se anunţă că ministrul de interne ungar *Iuliu Andrassy* a avut Marţi *audienţă la Majestatea Sa*, pe care l'a rugat să dea sancţiunea prealabilă proiectelor de lege ce le-a predat ministru şi cari au de scop a crea aşa numitele garanţii constituţionale. Aceste proiecte i-au fost mai de mult prezentate monarchului, dar n'au fost rezolvate până acuma, fiindcă se zice că Majestatea sa ar avea mai multe obiecţiuni faţă de ele.

*

La Bucureşti au sosit alaltăeri membrii delegaţiunei guvernului bulgar, însărcinaţi să trateze *încheierea unei convenţiuni de comerţ cu România*. Delegaţii ambelor guverne vor procede în cursul acestei săptămâni la redactarea convenţiei de comerţ, care va fi depusă imediat pe birourile camerelor române.

*

Se ştie că în ultimul timp domnea o *mare agitaţie în principatul Bulgariei*. Mişcările populare şi campania violentă a opoziţiei, provocase mişcări de stradă, care au adus după sine luarea de măsuri mai aspre din partea guvernului, ca închiderea Universităţii, încazarmarea studenţilor şi numeroase arestări. Mişcarea era condusă de socialişti, la care s'au asociat naţionaliştii, karavelofiştii şi stankoviştii. Măsurile severe luate de guvern în contra acestei mişcări de cătră guvernul bulgar, în frunte cu prim-ministrul Petcoff, au creiat acestuia mulţi duşmani, cari i-au jurat răsbunare. Luni după amiaz pe când primul-ministru Petcoff, se plimba în parcul oraşului însoţit de d-l Ghenadieff, ministrul de comerţ şi de ministrul justiţiei, *se ivi deodată un necunoscut şi trase 6 focuri de revolver asupra miniştrilor. Petcoff, atins de trei gloanţe, căzu mort la pământ.* Ceilalţi doi miniştrii au fost şi ei răniţi, Ghenadieff mai grav, iar ministrul justiţiei mai uşor. Atentatorul e un tânăr de 23 ani şi a căutat să fugă asvârlind cu petri în urmăritori. El se numeşte Alexandru Petroff şi a declarat că de două zile pregătea atentatul şi că a împuşcat pe primul-ministru servind „cauza sfântă a poporului". Prim-ministrul Petcoff s'a născut în Dobrogea la Başichioi şi el s'a ridicat de jos, fiind în tinereţe băiat de prăvălie la Tulcea, unde trăieşte mama şi alţi fraţi ai lui. Petcoff a fost ministru şi în cabinetul Stambuloff.

Memorandul bisericei gr. or. române.

Iată în extras cuprinsul memorandului prezentat de către archiereil bisericii gr. or. române săptămâna trecută ministrului Apponyi:

Se constată mai întâiu că proiectul „atinge în mod esențial viața internă a confesiunilor susținătoare de școale și mai ales tae adânc în drepturile autonomice ale bisericei noastre“ și se exprimă nedumerirea, că confesiunilor susținătoare de școale nu li-s'a dat ocaziunea a se pronunța asupra acestui proiect.

Memorandul susține și față de proiectul lui Apponyi toate observările și nedumeririle exprimate în Aeresa Episcopatului român gr. or. contra proiectului Berzeviczy.

Arată că salarul fundamental proiectat nu e în proporție cu mijloacele materiale ale susținătorilor de școale. Propune salar fundamental de 800 cor. și cuincuenalii de câte 100 cor. Declară de vătămător §-ul privitor la aplicarea învățătorilor ajutători.

Vatămă autonomia bisericei noastre și dispozițiunea, ca în privința prețuirei în bani a imobililor și retribuțiunilor în natură să se poată face apel la comisia administrativă și recurs la judecătoria administrativă.

Comisiunei administrative i se dă sferă de competință nemeritată și la stabilirea cualificațiunei învățătorilor în limba maghiară.

Vatămă grav autonomia și dispozițiunea în privința planului de învățământ și a manualelor școlare, unde statul poate avea numai dreptul de control.

Drepturile autonomice ale autorităților școlare confesionale privitoare la alegerea și instituirea definitivă a învățătorilor, sunt nu numai violate, ci chiar desființate prin proiectul lui Apponyi.

Drepturile autonome privitoare la disciplinarea învățătorilor sunt grav restrânse și sunt în contra „Statutului organic“ și a tuturor legilor școlare anterioare, pentru că i-se dă comisiei administrative dreptul de a examina sentințele forurilor bisericei noastre și i-se dă putere judecătorească asupra învățătorilor confesionali cu desconsiderarea autorităților bisericești competente.

„Faptele potrivnice statului pot fi judecate numai de forurile judecătorești independente. In astfel de cazuri forurile disciplinare ale învățătorilor pot lua dispoziții numai pe temeiul hotărârilor respectivelor foruri judecătorești, pentru-că altcum s'ar deschide cale destrăbălărilor politicei militante de a întra în sanctuarele școalei, iar învățătorul ar cădea jertfă patimilor politice“.

E necorectă și nejustă și pedepsirea comunei bisericești pentru negligența sau defectele învățătorului.

Archiereii noștri roagă pe ministrul să ia dela ordinea zilei proiectul, să-l prelucre din nou cu ascultarea prealabilă a autorităților confesionale interesate, iar dacă aceasta n'ar fi posibil, „să schimbe în direcția dorită de noi dispozițiile excepționate de noi“.

Memorandul, datat în „Sibiiu 2 Martie 1907“, e presentat în numele bisericei române gr. or. din Transilvania și Ungaria.

Adunarea de popor din Blaj.

Dumineca trecută s'a ținut în piața Blajului adunarea poporală, ce a fost convocată pe ziua aceasta pentru a protesta în contra proiectului de lege școlar al lui Apponyi. Mulțime de Românî din cercurile electorale Aiud, Viuțul de jos, Dicio-Sân-Mărtin și Uioara, au luat parte la aceasta mare adunare, cu totul la 3000 de oamenî.

Eată cum a decurs aceasta adunare în decursul căreia a domnit mare însuflețire.

Adunarea a fost presidată de d-l Dr. *Alexandru Pop*, care a salutat poporul adunat cu cuvinte calde. Cel dintâi a luat cuvântul d-l Dr. *Nestor*, vorbind despre sufragiul universal. Apoi a vorbit d-l Dr. *Sâmpălean*, care aduse laudă preoților conștii de chiemarea lor, de a lupta pentru luminarea poporului și desfășură drepturile poporului de a se cultiva în limba sa maternă. D-l Aurel *Ciato* vorbește despre libertatea pressei și condamnă prigonirile puse la cale contra foilor noastre. Urmează discursul canonicului *Dr. Aug. Bunea*, din care estragem câte-va pasage marcante și pline de avânt național.

Părintele *Bunea* a zis între altele:

»Câmpiile Lombardiei s'au albit de oase, Dunărea s'a înroșit de sânge și toate paginile istoriei sunt pline de faptele mărețe și de luptele aprinse, pe carî le-au purtat Românii dintre Carpațî și Tisa pentru mărirea tronului și a țării. Decî drept avem, ca să cerem dela regele nostru să poruncească stăpânirii, să scoață din casa țării legile stricăcioase limbii, credinții și bisericii noastre. In decursul veacurilor ne au luat *tot* popoarele pribege, carî s'au strecurat prin țara asta, i-au prădat tot (o voce: »tot«) poporului nostru, dar i-a rămas limba și credința și păstrându-le pe acestea a rămas poporul român (vocî: »trăiască nația românească!« Aplauze prelungite și aclamațiunî sgomotoase). Limba românească nu s'a păstrat decât la vatra părintească, în cântecul și 'n doina noastră... Povoiul popoarelor sălbatice a trecut... (o voce: »trecut! s'ajute Dumnezeu!«) și noi am început a ne închega mai întâi în bisericî și astăzî iată, că suntem un popor, de care nu-șî pot bate joc alții (o voce: »Românî să fim! aplauze și strigăte de »trăiască« prelungite). Avem școale cam trei mii patru sute făcute toate din truda și vrednicia noastră. Școlile româneștî sunt ale voastre și știm, că voi nu le vețî da (vocî: »Nu le dăm!« demonstrărî, strigăte aprinse: »nu le dăm!«) Eu vorbesc din sufletul vostru și știu, că voi nu voițî, ca școlile, pe carî voi le-ațî făcut, să nu rămână tot ale voastre (vocî: »ale noastre or rămânea!«, »de bună samă nu le-om da!«) Ne-am dat sângele și ni-l dăm ș'acum pentru tron (vocî: »il dăm și legea nu ne-o lăsăm!«) decî avem drept să cerem dela împăratul și regele nostru ca să ia legile lui Apponyi din dietă (vocî: »Jos cu legile lui Apponyi). Ministrul n'are dreptul, să ne dea el cărțile, din carî să învățăm, n'are drept să denumească pe învățătorii noștri (vocî: n'are direpti!«), asta se ține de noi. Cerem dreptate (vocî aprinse: »Dreptate vrem!«) Noi ne împlinim datoria față de tron și țară, decî drept avem să cerem, să ne lase, ca să trăim ca Românî (vocî: »trăiască Românii!«) Suntem vrednicî, putem cere, ca proiectul lui Apponyi să fie retras«.

După d-l canonic Bunea, care fu aplaudat cu însuflețire, a vorbit d-l *Roșianu* despre dreptul părinților în educațiunea copiilor și apoi a prezentat adunării

Proiectul de rezoluțiune, în care adunarea pretinde mai întâiu să se introducă fără amânare votul universal și secret, amăsurat discursului tronului din 1906, apoi pretinde crearea de legî pentru scutirea libertăți pressei, a gândirei și a cuvântului. Trecând la chestiunea școlară, proiectul de rezoluțiune zice din cuvânt în cuvânt următoarele:

Adunarea poporală își ridică glasul său de protestare înaintea tuturor factorilor constituționali ai țării împotriva proiectului de lege despre raporturile de drept ale școalelor poporale primare, ce nu au caracter de stat și despre lefile învățătorilor dela școalele comunale și confesionale, și pretinde, ca acest proiect să fie luat dela ordinea zilei în parlamentul țării. Nu îmbunătățirea lefilor învățătorești ne neliniștește, ci condițiile, de cari este legată aceasta îmbunătățire. Implinirea acestor condiții, așa precum este prevăzută în proiectul de lege, nu poate avea altă urmare, decât desființarea naționalităților nemaghiare și a bisericelor lor. Nu se mai ține seamă în acest proiect de legile fundamentale din 1868, pe cari se întemeiază și de cari este legată restabilirea constituției ungare. Limbile naționalităților sunt scoase chiar și din acele școale agronomice de repetiție, cari vor fi susținute de naționalități și bisericile lor și astfel se vatămă paragraful 17 din art. de lege XLIV din 1868, care îndatorește statul, ca în ori și ce fel de școale, chiar și în cele de stat până sus la academii și la universități să se îngrijească, ca naționalitățile nemaghiare să se folosească numai de limba lor în predarea învățământului public.

In celelalte școale primare confesionale se dă limbei maghiare un teren atât de larg, încât limbile naționalităților abia mai au ceva loc. Cele mai importante obiecte de învățământ, ca aritmetica, istoria, geografia, constituția patriei, au să se predeie în legătură cu învățarea limbii maghiare și după manuale și plan aprobate escluziv de ministrul de culte și instrucțiune publică, ceea-ce face aproape cu neputință instruirea și creșterea pruncilor în limba părinților.

Senatele școlare, preoții, învățătorii și autoritățile cele mai înalte bisericeștî sunt silite a se îngriji de învățarea limbii maghiare în măsură așa de mare, încât fiecare prunc, când iese din școala elementară, să știe vorbi și scrie ungurește. Și măcar că din punct de vedere pedagogic aceasta este o pretenziune nefirească, iar între împrejurările noastre etnografice pretenziunea aceasta nu se poate împlini, totuși dacă nu se obține acest resultat, proiectul de lege dictează pedepse aspre asupra senatelor școlare, asupra preoților, învățătorilor și asupra autorităților bisericești și merge așa de departe, încât în multe cazuri sistează chiar și dreptul bisericei de a-și susținea școală.

Astfel stând lucrul proiectul de lege țintește la desființarea naționalităților cu ajutorul școalelor proprii, ce și-leau înființat cu mari jertfe, ceea-ce spune apriat și ministrul de culte și instrucțiune publică, când în motivarea proiectului de lege arată, că scopul aceluia este contopirea națională (nemzeti összeforradás). Prin aceasta este însă amenințată însași existența bisericilor românești, cari folosindu-se în cultul dumnezeiesc numai de limba românească, trebue să-și peardă neapărat pe credincioșii lor, îndată ce aceștia nu vor mai primi în școalele primare o instrucțiune bună și largă în limba lor națională, care singură îi poate face să priceapă toată slujba dumnezeiască, singură îi poate lega pentru totdeauna de adevărurile cari se predică din toate cărțile liturgice și corale, din toate cântările bisericești, din toată maiestatea și frumseța fără păreche a cultului dumnezeiesc din toate bisericele noastre.

Biserica totdeauna a socotit școala de cel mai puternic mijloc pentru conservarea sa proprie. Prin proiectul de lege, de care ne ocupăm, i-se ia însă din mână chiar acest mijloc de existință. Căci nu mai poate servi bisericii aceea școală, care după proiectul de lege nu mai folosește manuale aprobate de auctoritatea bisericească, ci escluziv de ministrul de culte și instrucțiune publică; care nu mai are învățător numit în mod independent de către susținătorii ei, ci numai cu aprobarea ministrului; căreia nu-i mai prescrie biserica planul de învățământ, ci ministrul; — care nu-și mai poate înlătura învățătoriul necredincios și stricat fără aprobarea ministrului. Nu poate duce decât la destrămarea organismului bisericesc aceea școală, care după proiectul de lege dă învățătoriului leafă mai mare decât preotului, și astfel aruncă între acești doi factori culturali mărul de ceartă, de invidie și împărechere; care se scoate aproape cu totul de sub înriurința bisericii și se pune sub înriurința unor factori, cari pot fi purtați de spirit dușmănos față de biserică și de instituțiunile ei.

In fața acestor mari primejdii pentru existința poporului românesc și a bisericii lui, noi toți cei adunați aici, ca niște supuși credincioși ai Majestăței Sale Regelui nostru apostolic și ca cetățeni devotați ai țării de sub stăpânirea Lui preaînaltă, ne ridicăm glasul nostru de protestare și cerem dreptate, care trebue să ni-se dea în schimb pentru sângele și averea, ce le jertfim pentru mărirea patriei și a tronului.

*

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Sonet.

D-șoarei ***

Oh! Las' orașul tău, cu mine vină
Departe'n munți! Acolo 'i o livadă
Ascunsă'n codrii verzi, în flori scăldată
Și'n roua dimineților senine.

Acolo-i fericire și lumină
Și viața'i simplă și neturburată,
Ca firea blîndă 'i sfîntă și curată.
Și doina sună lină, tot mai lină.

Să ascultăm, când soarele răsare,
Cum cântă din huceag priveghitori
Și'ncet cum trece turma preste vale.

Cu ochii tăi senini și visători
Apropie-te, vino pe cărare
Și fi a mea, tu floare între flori!

I. Costa.

Impăratul Napoleon I. și fiica învățătorului.

Episod istoric din războiul de la 1805.

Anul 1805! Acesta a fost un an grozav pentru Europa și în special pentru Austria, care se vedea din nou constrânsă să se apere cu armele în contra împăratului Napoleon I., care amenința să cucerească întreaga Europă.

Austria aliată cu Rusia și Anglia primise declarația de războiu pe la sfârșitul lui Septemvre și deja la sfârșitul lui Octomvrie se revărsă amenințătoarea armată a lui Napoleon în Austria și se apropia de Viena....

O ceață posomorîtă de Noemvre se lăsase asupra văilor Dunării, la dreapta și stânga marelui fluviu. In satul O. lângă Melk trec mereu trupe franceze. Locuitorii spăriați se refugiaseră parte în păduri sau în alte ascunzători, parte așteptau în locuințele lor sau pe strade evenimentele ce erau să se desfășoare. Dar nu se întâmplă nimic. Francezii străbătură repede satul îndreptându-se spre reședință. După amiazi începu să cadă o ploaie deasă și rece, făcând pe toți să fugă în case. Deodată răsunară semnale de trâmbiță. Un nou regiment întrase în sat și se opri în piață. Curând după aceea regimentul fu încvartirat pe la locuitori. In școală sosiră șease grenadiri sub comanda unui sergent. Invățătorul Weinmeich și frumoasa sa fiică Clara făcură tot ce le stase în putință, ca să mulțumească pe soldați.

Seara ședeau amândoi într'o cameră. Deodată întră sergentul, un tînăr frumos și voinic, cu părul și barba blondă și cu ochi albaștri.

— Cu ce vă pot servi? întrebă învățătorul în limba francesă.

— Oh, vous parlez francais? răspunse sergentul vesel, dar apoi adause repede: Dar eu știu și nemțește. Sunt din Alsația și mă numesc Pierre Morland și orașul meu natal este Nancy. Acolo trăește mama, căreia ași dori bucuros să-i trimit o scrisoare.

Clara aduse în grabă hârtie, cerneală și un condeiu de gâscă și Morland începu să scrie, uitându-se însă des în ochii frumoasei Clara. După terminarea scrisoarei tinerii întrară în vorbă și peste un ceas se părea ca și când s'ar fi cunoscut de ani de zile.

A doua zi știau că se iubesc, deși numai privirile lor trădau dulcele secret. Iarăși se făcu seară. Deodată răsunară semnale, soldații alergară afară, și oficerii încălecară. Se trimiseră patrule și se postară sentinele.

Pe la oara 10 seara cineva bătu în geamul camerei Clarei, care aranja rufele. Fata, deși speriată, deschise geamul. Era Morland, care-i zise:

— N'am putut să plec fără să te mai văd odată și să-ți spun poate pentru ultima oară că te iubesc din adâncul inimei mele. Oh, Clara!

— Pierre! șopti fata, care se făcuse roșie ca o cireașă. Morland se ridică pe cerceveaua ferestrei, pentru ca să dea iubitei sale prima sărutare, — când de-odată fu tras jos, și încunjurat de soldați iar căpitanul O'Brien, care avea năcaz pe frumosul sergent, strigă:

— O, Cujon! Ai părăsit postul?... In timp de războiu! O să-ți arăt eu! Luați-l!

Morland fu tras cu forța, pe când sărmana Clara plângea și se văita apoi alergă afară din casă în noaptea întunecoasă...

— — — — — — — — — — —

Era dimineața. Pe piața din St. Pölten e splendidă suită aștepta pe împăratul Napoleon. Când acesta eși din casă, credincioșii săi îl salutară cu respect și el ii salută amical. Tocmai era să încalece, când

Tot-odată adunarea roagă pe Ilustrii noştri archierei ca la locurile competente să lucre din toate puterile, ca să se delăture atentatul îndreptat împotriva legii şi a limbii noastre.

Adunarea cu tot dreptul nutreşte credinţa şi nădejdea, că deputaţii noştri vor lupta cu toate armele legale în parlamentul ţării, ca proiectul de lege al ministrului Apponyi, privitor la învăţământul poporal, să se ieie dela ordinea zilei.

In fine adunarea roagă pe deputaţii naţionalităţilor să organiseze o adunare de protestare a întregului neam românesc.

Proiectul de rezoluţiune de mai sus a fost primit unanim şi cu însufleţire de adunare.

Proiectele lui Apponyi în camera ungară.

In cele trei zile dintâi ale săptămânei acesteia discusiunea s'a învârtit în jurul primului proiect şcolar al lui Apponyi, prin care se regulează salariile învăţătorilor de stat. Au vorbit în aceste trei zile aproape numai deputaţi naţionalişti, cari fireşte au făcut opoziţiune proiectului.

Deputaţii naţionalişti au decis adecă în clubul lor să ia cuvântul cât mai mulţi dintre ei şi la proiectul despre învăţătorii de stat, prin care asemenea se ignorează şi se calcă drepturile naţionalităţilor, deoarece în şcoalele de stat nu se ţine seamă de drepturile limbei materne, iar în ce priveşte pe învăţătorii de stat ei sunt mult favorizaţi în toate privinţele şi nu se ajutoră în mod egal şi învăţătorii confesionali.

In sensul acesta a vorbit deputatul Al. *Vaida* în şedinţa de Luni, dela începutul şedinţei până la încheierea ei, adecă patru oare întregi. O vorbire aşa de lungă a deşteptat între Unguri bănuiala, că deputaţii naţionalişti vor să facă obstrucţie. Dar ei n'au intenţiunea aceasta, ci cel mult voiesc să amâne discuţia asupra primului proiect de lege şcolar ca să câştige timp până ce va veni rândul proiectului privitor la şcoalele confesionale. In genere au hotărât să vorbească cât mai mulţi în contra proiectelor.

Dr. Vaida a spus în vorbirea sa de Luni, că situaţiunea naţionaliştilor, cari sunt singurul partid de opoziţie în cameră, le impune grele îndatoriri, căci îi obligă totodată să reprezinte opoziţia ţărei făcându-se astfel păzitorii reputaţiunei parlamentarismului ungar. A arătat foarte cu de-amănuntul deosebirea ce există între tractarea învăţătorilor de stat şi a celor confesionali. A citat şi multe date dintr'o carte a profesorului Halasz, care constată că în toată ţara sunt 13269 şcoli confesionale şi 4231 şcoli de stat şi a vorbit şi cu privire la legea de naţionalitate şi care dă drept nemaghiarilor să se folosească în şcoli de limba materna până la universitate.

Dep. *Vaida*, care a fost adeseori întrerupt de preşedinte, şi-a continuat vorbirea şi după pauză a vorbit până la 2 oare p. m. Atunci s'a rugat să i-se dea voie de a vorbi şi peste ora obicinuită ca să termine. Vice-presedintele Rakovsky însă, care a prezidat după pauză, s'a opus cererei sale, iar după-ce Vaida a vorbit mai departe, Rakovsky i-a detras cuvântul. Dr. *Vlad* a sărit în apărarea lui Vaida şi abia a cerut cuvânt şi i-a detras şi lui cuvântul, fiindcă n'a voit să spună la ce § al regulamentului camerei vrea să vorbească. Intre sgomot şi iritare s'a încheiat şedinţa.

Marţi, deputatul *A. Vlad* a piedat în contra lui Rakovsky, acusându-l că în şedinţa premergătoare a călcat în mod volnic regulamentul, împiedecându-l pe el şi pe Vaida să vorbească. *Rakovsky* s'a apărat contra învinuirii că a procedat volnic şi reacţionar. *Vaida* cere cuvânt la regulament. *Preşed.*: La ce paragraf vreai să vorbeşti? *Vaida*: La § 1 până la § 319. (Ilaritate şi sgomot). *Preşed.*: De ce? *Vaida*: Am cerut cuvântul la toţi §-ii pentru-ca preşedintele să nu mi-l detragă. In fine vorbiră încă la regulament deputaţii Pop, Goldiş şi Hodza. Camera n'a adus deciziune, dar toată discuţia a fost o condamnare a procederei lui Rakovsky.

După pauză a vorbit deputatul ungur Pető pentru proiect, cerând ca învăţământul în şcoalele de stat să fie gratuit. Apoi a vorbit ministrul Apponyi arătând de ce idei şi motive a fost condus la reforma de faţă şi că dacă guvernul va dispune de bani mai mulţi va face şi ceea-ce doreşte Petö.

*

In şedinţa de Mercuri 13 a lunei curente a vorbit deputatul Vlad, care zise că pretenziunile învăţătorilor sunt justificate şi propuse o moţiune ca guvernul să fie însărcinat a regula toate şcoalele de repetiţie economice în mod unitar, respinge proiectul prin care învăţătorii sunt daţi pradă volniciei ministrului. Deputatul naţionalist slovac Hodza combate proiectul zicând între altele că e compus în spirit clerical. In fine ia cuvântul Dr. Maniu, care arată că în ce priveşte esecutarea legei naţionalităţilor de vină sunt politicianii conducători ai Ungariei, cari nu şi-au ţinut promisiunea de a face să se esecute această lege.

*

Din 15 l. c. până Luni în 18 camera nu va ţinea şedinţă. Vacanţa aceasta s'a dat pentru-ca deputaţii kossuthisti să poată lua parte la aniversarea de 15 Martie. Proiectul de lege a lui Apponyi relativ la şcoalele confesionale va putea fi pus aşa dar numai săptămâna viitoare la ordinea zilei.

Scrisoare din Bucureşti.

Completarea cabinetului Cantacuzino. — Situaţia politică. — O visită la Roma. — Mişcarea antisemită. — Asasinarea prim-ministrului bulgar. — O nuntă originală. — Timpul.

— 27 Febr.

In urma *complectărei cabinetului* prin intrarea d-lui C. *Istrati*, fostul comisar general al exposiţiei jubilare, ca ministru al domeniilor, în locul d-lui I. Lahovari, care a trecut la departamentul externelor, situaţia politică s'a liniştit. Peste câteva zile va veni în discuţia Camerei *proiectul de budget* pe exerciţiul 1907—1908. Prin cercurile politice se crede că se va retrage şi proiectul de lege asupra reformei magistraturei, pentru-ca astfel sesiunea Parlamentului să poată fi închisă la 15 Martie. După această dată Regele Carol şi Regina Elisabeta vor pleca la Mentone în Franţa.

Se ştie că astă-vară Exposiţia dela Filaret a fost vizitată de primarul Romei, contele de San-Martino, trimis în mod oficial ca să dăruiască capitalei Bucureşti, din partea capitalei Italiei, o statue de bronz representând tradiţionala lupoaică, emblema urbei eterne. In luna Aprilie *primarul Capitalei M. Cantacuzino, însoţit de o delegaţiune de consilieri comunali se vor duce la Roma* ca să răspundă acelei visite şi să mulţumească primarului Romei pentru frumoasa şi măgulitoarea atenţiune.

Studenţimea universitară din capitală este cuprinsă de *agitaţiune în contra Evreilor*, deoarece doi studenţi români cari au intrat într'un magazin evreesc din strada Şelari, au fost insultaţi de patron şi de băieţii din prăvălie. Auzind despre aceasta un număr mai mare de studenţi a plecat spre acel magazin, ca să dea o lecţie acelor obraznici evrei, aceştia însă aflând mai din vreme, au închis magazinul. Scornindu-se că studenţii pregătesc manifestaţii în centrul comercial evreesc, s'au luat măsuri de pază; posturile de gardişti au fost întărite, iar gendarmii călări concentraţi. In curând studenţimea universitară va ţine un nou *meeting în contra Evreilor.* Se pare că această mişcare ar fi în legătură cu rescoalele ţărăneşti, cari s'au întâmplat zilele acestea în nordul Moldovei în contra hrăpitorilor arendaşi evrei.

Asasinarea primului-ministru al Bulgariei Petcov, care este de origine din judeţul Tulcea, a produs o mare sensaţie în toate cercurile capitalei. Ziarele publică lungi amănunte telegrafice asupra acestei odioase crime.

O nuntă originală s'a celebrat alaltăseară, Duminecă, în vastul local al şcoalei »General Golescu«. *Societatea muzicală „Hora" a cununat* prin preşedintele ei, d-l Dobrescu, directorul serviciului casei artelor din ministeriul cultelor şi cu soţia sa, pe tinerii membri ai acestei societăţi, d-l G. Duport şi d-şoara Stefania Mateescu. Cununia a fost celebrată de părintele econom stavrofor Avramescu dela biserica Brezoianu împreună cu un preot. A asistat un public foarte frumos şi a cântat corul societăţii »Hora« de sub conducerea harnicului maestru profesorul J. Movilă. După terminarea serviciului divin, tânăra pereche a primit felicitările, după aceea s'au servit bomboane, prăjituri şi şampanie. S'au rostit mai multe toaste, apoi s'a început dansul, care a durat până la 3 dimineaţa, în cea mai mare animaţie. Cheltuielile acestei nunţi originale au fost făcute de societatea »Hora«, care a oferit miresei, ca dar de nuntă un serviciu de masă complect de toată frumseţea, iar naşul d-l Dobrescu, un serviciu de şease ceşti de argint.

De astăzi dela amiazi o zăpadă abundentă a căzut asupra capitalei, însoţită de un viscol aspru, ca şi când am fi în luna Decembre. Pe mai multe linii de tramvaiu circulaţia a fost întreruptă. Viscolul continuă şi pe când scriu aceste rânduri pe la miezul nopţii.

ŞTIRILE ZILEI.

— 1 Martie v.

Distincţiune. Din Bucureşti ni-se scrie: Confratele nostru Marion dela ziarul »Universul« din Bucureşti şi vechiu colaborator al »Gazetei« noastre a fost decorat de M. S Regele României cu ordinul »Coroana României« în gradul de cavaler şi cu Medalia jubilară. De asemenea juriul expoziţiei generale din Bucureşti din 1906 i-a decernat »Medalia de aur« cu diploma specială şi »Placheta de colaborator«.

Medalii româneşti. Reuniunea femeilor din Cluj »Sf. Maria«, ca să stârnească evlavie în popor a bătut medalii cu chipul Maicii Preceste şi inscripţiune românească. Sunt de două feluri albe şi de aramă galbenă. Se vând în folosul bisericei din Cluj la Dr. Iuliu Florian, secretarul reuniunei 100 bucăţi = 10 cor. plus porto rec. (str. Jokai 6).

Ajutoarele văduvelor scrie »Unirea«, au crescut în anul acesta în archidiecează la 144 cor., a unui orfan cu mamă 48 cor. şi a unuia fără mamă 72 cor. Ajutorul cel mai mare ce s'a dat e de 432 coroane. Averea fondului văduvelor şi orfanilor de preoţi s'a ridicat la sfârşitul anului trecut la suma de peste 415 mii cor.

Pentru masa studenţilor români din Braşov au mai întrat de la institutul de credit şi economii: *„Cordiana«* 20 cor., *»Olteana«* 60 cor., *»Furnica«* 50 cor., *»Zărândeana«* 20 cor. şi de la d-l *Vasile N. Orghidan* (Bucureşti) 20 lei în memoria prietinului său răposat Dimitrie Cepescu.

Primească marinimoşii donatori cele mai călduroase mulţumiri. *Direcţiunea gimn. gr. or. român.*

O faptă vrednică de laudă. Foaia »Erdély Hirlap« aduce următoarea ştire: Intr'o comună românească din Bihor s'a licitat zilele trecute pădurea foştilor iobagi. S'au aflat opt inşi, cari voiau să o cumpere. S'au ţinut cât s'au ţinut la preţ, dar de la o vreme n'au mai urcat. In sfârşit a luat pădurea un negustor de lemne, jidan cu numele Kronberg, pentru preţul de 95.700 coroane. La licitaţie au fost de faţă primarul şi toţi juraţii comunali. După licitaţiune împuternicitul firmei Kronberg, a dat birăului 10 coroane ca să bea aldămaş. Birăul a primit banii zicând: Mulţămim frumos, dar noi banii ăştia nu-i bem. In loc să-i dăm pe rachie îi vom da copilului care învaţă mai bine la şcoală, ca cinste!...

Societatea »Petru Maior« mulţămeşte cu cea mai mare recunoştinţă tuturor cari i-au dat sprijinul la concertul aranjat de ea în Decemvrie 1906. Mulţămeşte pentru suprasolvirile ce s'au făcut la casă şi pentru răscumpărările de bilete ce ni-au venit până prin Februarie, din care cauză a şi întârziat aceasta mulţămită publică. La casă au suprasolvit: d-nul L. Anton 3 cor., d-na Sofia Babeş 20 cor., d-nii Dr. I. Babeş 10 cor., Dr. Gh. Bilaşco 8 cor., Ghenadie Bogoievici 5 cor., O. Bordan 1 cor., Dr. I. Christian 2 cor., Dr. I. Dragonescu 4 cor., Dr. A. Dumitrean 5 cor., Dr. I. Erdélyi 8 cor., Ant. Husar 5 cor., Rom. Leota 5 cor., Dr. D. Liuba 2 cor., C. Mesaroşiu 2 cor., A. Mesaroşiu 2 cor., I. Meteş 1 cor., Ioan Mezei 5 cor., Anton Mocsonyi de Foen 50 cor., Moldovan 2 cor., Dr. A. Nistor 2 cor. N. Negruţiu 1 cor., Vasile Oana 2 c.. I. Onciu 2 cor., Ios. Onciu 2 cor., Dr. Pascu 3 cor., Dr. A. Popescu 3 cor., Gheorghe Rădulescu 8 cor., Dr. T. Tanco 6 cor. E. Zaslo 2 cor.

Iar prin postă următorii domni: Dr. Zosim Chirtop 10 cor., Florian Cocian 8 cor., Dr. Iosif Gall 20 cor, Em. Gheaja 5 cor., I. Meţianu 15 cor., Alexandru şi Elena Mocsonyi de Foen 100 cor., Alexandru Mocsonyi de Foen jun. 10 cor., Vasilie Onaciu 20 cor., Gheorghe Pop de Băseşti 25 cor., Dr. Iustin Pop 5 cor., Nicolae Popea 20 cor., Dr. Gheorghe Plopu 10 cor., Dr. Dumitru Radu 30 cor. *Budapesta*, Martie 1907. Pentru societate: *Pompiliu Nistor*, preşed., *Nicolae Negruţiu*, secretar.

»Reuniunea funebrală română din Lugoş« invită la a IX-a adunare generală ordinară care se va ţinea Duminecă în 24 Martie 1907 st. n. la 11 oare a. m. în sala comitetului parochial gr. or. român din Lugoş (curtea bisericei).

Farmacie română în Alba-Iulia. Ni-se comunică următoarele: Se atrage atenţiu-

---

auzi la spate un sgomot. Camerierul său Rustan, tocmai era să pună mâna pe sabie, când o fată tînără îşi făcu loc printre rândurile soldaţilor şi se aruncă la picioarele lui Napoleon.

— Graţie! striga ea, ridicând braţele, graţie Majestate! Ea ştia franţuzeşte, deoarece învăţase dela tatăl ei.

Napoleon surprins de a auzi pe o fată dela ţară vorbind franţuzeşte, făcu Clarei un semn să se ridice şi o întrebă cu bunăvoinţă:

— Spune dragă, despre ce e vorba.

— Despre onoarea sau poate despre viaţa unuia dintre cei mai credincioşi luptători ai M. V. Vă rog, Sire, pentru sergentul Morland, care alaltăeri a stat în cvartier la noi.

Eri noapte a fost trimis la posturi, chiar în apropierea noastră... camera mea era încă luminată... el se lăsa a fi ispitit, de aşi părăsi postul, pentru ca să-şi i-a rămas bun dela mine. El nu stătuse nici zece minute la fereastra mea, când sosi un căpitan cu patrula de soldaţi şi-l aresta. Poate că acel căpitan era supărat, că n'am primit curtea ce-mi făcea...

— Spune pe scurt, o întrerupse împăratul.

— Morland va fi împuşcat, continuă Clara plângând şi căzu din nou în genunchi, dacă M. V. nu-l salvaţi. Vă rog, mare împărate, graţie, graţie!

Napoleon ridică pe Clara şi o mângăia cu o voce blândă.

— Fii liniştită, sergentul nu va fi împuşcat, pentru aceasta îţi dau cuvântul, mai mult nu ţi pot făgădui!

Adjutantul împăratului, generalul Rapp, îi şopti: »Dute liniştită acasă, sergentului nu i-se atinge nici un fir de păr din cap!

Clara îşi ridică încă odată mânile şi pleca. Napoleon încăleca şi pleca cu escorta sa.

In satul N. făcu popaz şi aici Morland fu adus înaintea lui, într'o trăsură închisă.

Deşi legat în lanţuri, el sta drept în picioare în faţa Suveranului său, care-l privea încruntat.

— Ce te-a înduplecat să-ţi părăseşti postul şi încă în timp de campanie?

Morland răspunse cu seriositate şi modestie:

— Sire, am greşit, şi mi-am călcat datoria în zece minute. Da de zece ani urmez drapelul victoriosului general Bonaparte, al primului consul şi al marelui împărat al Francezilor. Voiam să văd încă odată o fată, pe care o iubeam foarte mult. N'am putut face altmintrelea. Viaţa mea a fost închinată întotdeauna Franţei şi M. V.!

Napoleon se gândi câteva momente, după aceea zise, cu o privire amicală: »Legea marţială pronunţă asupra ta pedeapsa cu moarte. Aceasta ţi-o iert ca Suveran şi ca comandantul tău suprem. De degradaţiune însă nu te pot scuti. Dute ca grenadir al meu şi câştigăţi mari onoruri. Şi dacă gloanţele te vor cruţa, atunci vom vorbi iarăşi. La revedere după viitoarea victorie.

— Vive l'empereur! strigă Morland plin de bucurie, acompaniat de întreaga suită a împăratului.

*

Intr'aceea Clara plecase acasă obosită şi sforţându-se să-şi ascundă lacrămile în faţa tatălui ei. Noaptea o petrecu în insomnie.

A doua zi sosi în sat o estafetă călare şi se opri în faţa şcoalei. Clara se repezi afară şi primi dela curier o scrisoare din cartierul general, în care i-se comunică ordinul împăratului, că Morland a fost graţiat şi că serveşte mai departe ca simplu grenadir. Faţa palidă a Clarei i-se însenina şi ochii îi străluceau de o nespusă bucurie.

Trecură mai multe săptămâni, Populaţia cuprinsă de temere aştepta ştirile de pe câmpul de răsboiu. Se ştia numai atât că armatele se află faţă în faţă în Moravia. Clara mergea des la biserică, unde se ruga ferbinte pentru isbânda armelor patriei ei şi pentru — viaţa lui Morland, deşi acesta era »duşmanul« ei.

La 2 Decemvrie a avut loc bătălia a celor trei împăraţi la Austerlitz. 80.000 Ruşi şi 25.000 Austriaci se aflau în faţa lui Napoleon, care raporta în abia patru ore o victorie decisivă. Generalul Rapp, care conducea coloanele sale fără pălărie şi cu sabia frântă în contra Ruşilor, avea cel mai mare merit. In primul rând al trupei sale se lupta fostul sergent şi actualul grenadir Morland, săvârşind adevărate minuni de vitejie. Deşi rănit de două ori, dar nu grav, el rămase în primele rânduri şi numai spre sară la un foc din tabără se lăsa să fie bandagiat.

Tocmai când chirurgul voia să-l pă-

nea On. public din Alba-Iulia şi jur, că farmacia »la sfântul Stefan« din piaţa Alba-Iuliei (lângă casa orăşenească) odinioară a lui d-l Leo Storffer, trece cu ziua de 4 Aprilie a. c. în proprietatea d-lui Nicolae Vlad, farmacist în Orăştie. Cunoscând renumele bun ce şi l'a câştigat această firmă în piaţa Orăştiei, nu ne îndoim, că şi farmacia cea nouă din piaţa Alba Iuliei, condusă de fiul d-sale d-l Virgil Vlad se va nizui ca în curând să-şi câştige prin satisfacerea tuturor aşteptărilor muşteriilor săi cea mai mare şi mai deplină încredere.

Cavalerism maghiar. Pe una din galeriile dietei se aflau în decursul şedinţei de Luni mai multe doamne române, între care unele îmbrăcate în costum naţional de Sălişte. Pe când vorbia deputatul Vaida a apărut pe galerie independistul ungur şovinist încarnat Nagy şi trecând pe lângă damele române, între cari se aflau şi doamnele Vaida şi Lucia Cosma, a vorbit de rău pe deputaţii naţionalişti şi a zis către dame: acestea ar trebui puse în salamură, (besózni valo). Atunci doamna Cosma s'a întors spre el şi a esclamat: »Infamule! Acesta este cavalerismul maghiar?«

Convocare. Membrii reuniunei »Maica Domnului« a femeilor gr. cat. pentru decorarea bisericei din Noul român, se convoacă la a doua adunare generală ce se va ţinea în 24 Martie st. n. 1) Deschiderea adunării 2) Raportul despre activitatea comitetului şi averei reuniunei 3) Alegerea unei comisiuni de 6 pentru cenzurarea raportului de sub p. 2. 4) Raportul comisiunei. 5) Statorirea budgetului. 6) Alegerea celor 3 membrii în comisiunea verificătoare. 7) Eventuale propuneri. 8) Inchiderea adunării. — Noul-român în 10 Martie 1907, Maria *Bonca n. Bugner*, presidentă. Alexandru *Bugner*, secretar.

Reprezentanţa comunei Mărgău la propunerea d-lui George Ungur cu unanimitate de voturi — văzând lăţirea cea blăstămată a beţiei — a hotărât ca în Dumineci şi sărbători cârciumele să fie închise. E de dorit ca în tot locul unde este încuibată afurisita de beutură să se imiteze pilda Mărgăului. *G.*

Avis. Subscrisul cumpărând în anul trecut 1 kgr. de soia (plantă despre care s'a scris în timpul din urmă cu îndemnul de a se incetăţeni şi la noi ca foarte folositoare) şi cultivând această cantitate am obţinut 60 de kgr. din care am vândut până acuma 20 kgr. cu 40 coroane. Mai am 30 kgr. de soia galbină şi 10 kgr. de soia neagră. Doritorii de a cultiva această plantă să se adreseze la mine. 1 kgr. trimis franco costă 2 coroane. La comande mai mici de 1 kgr. sunt a se socoti şi spesele de poştă. Despre modul de cultivare şi întrebuinţare al acestei plante într'adevăr folositoare voiu da amănunte în această foaie cât de curând. Hosman (u. p. Ujegyház) 8/III 907. *Ioan Pampu*, învăţ.

Mulţămită. Direcţiunea institutului de credit »Şiercăiana« din Şercaia din suma rezervată spre scopuri culturale a votat 20 cor. şcoalei gr. cat. din Veneţia de jos pentru procurarea de cărţi la copiii săraci. In numele senatului şcolar al acestei şcoale viu a aduce mulţămită publică cu atât mai mult, că deşi acest institut lucră cu un procent mai moderat decât celelalte institute din împrejurime, ajutând prin aceasta şi poporul, din profitul curat în tot anul votează sume frumoase şi spre scopuri filantropice. Veneţia de jos în 12 Martie 1907. Cornel *Langa*, înv. gr. cat.

Plombele, cu care sunt prevăzute seminţele de sfeclă mai cu samă din Bisenz (Moravia) duc în rătăcire pe economi. Plombele aceste în cele mai multe casuri au inscripţia »Originalzüchtung Quodlinburg« sau »Original—Norddeutsche Saat.« Numele producentului lipseşte, de oarece numele falsificat se pedepseşte. Economul nu poate ştii că ce fel de sământă conţin sacii cu astfel de plombe, care sunt puse numai ca să ducă în rătăcire pe economi. Cu aceasta ocasie este de actualitate a atrage atenţiunea că deja am anunţat, cu ce îngrijire mare se aleg sfeclele din care se prepară seminţele şi folosul cel mare ce se obţine prin impregnare. In »Köztelek« organul oficios al Reuniunei agricole, d-l profesor Georg Linhard, prima capacitate în resortul acesta, se esprimă în modul următor: »Sământa de sfeclă impregnată, ce vinde firma Edmund Mauthner din Budapesta în toată ţara, se bucură de un timp îndelungat de un renume bun. Sămintele răsar iute şi deopotrivă şi sfeclele se desvoaltă frumos şi cu putere. Acest fapt nu se poate ignora. Economii noştri practici şi esperţi o ştiu aceasta deja de mult timp din esperienţă proprie.

O avere sunt altoi de viţe cultivaţi conştienţios de specialişti. Se pot procura mai ieftin din pepineria »*Millenium*« în Nagyösz, comitatul Torontal. Administraţiunea trimite la cerere catalogul în limba română ilustrat, gratis şi franco şi dă lămuriri bucuros ori şi cui să interesează de cultura vinului.

De ce untura de peşte a lui Zoltan? Pentru că este fără miros şi gust rău, conţine multă materie nutritivă, o beau bucuros copii şi adulţii. Când este vorba de untură de peşte, numai de a lui Zoltan poate fi. Se capătă în farmacii, sticla cu 2 cor. sau în farmacia lui Bela Zoltan, Budapest, V Szabadságtér.

Proiectul de lege al ministrului Apponyi.

(Fine.)

Procedura disciplinară.

§. 23. Autoritatea confesională efectueşte procedura disciplinară, după regulamentele sale propii. Fie-care autoritate confesională e datoare să prezinte ministrului de culte şi instrucţiune publică regulamentul disciplinar, în mod prealabil, pentru a fi luat la cunoştinţă. Autoritatea confesională şcolară e datoare să înceapă procedura disciplinară la provocarea ministrului de culte şi instrucţiune publică în contra învăţătorului confesional împărtăşit de ajutor de stat, ca întregire de salar, ori ca adaos de serviciu, în ori ce sumă, în toate cazurile pentru cari §-ul 7 din art. de lege XXVIII. dela 1876 prescrie procedura disciplinară. La dorinţa ministrului de culte şi instrucţiune publică învăţătorul are să fie la tot cazul suspendat. Dacă autoritatea confesională nu ar începe procedura disciplinară în 15 zile dela primirea ordinaţiunii, ori dacă nu o ar termina în trei luni de zile fără a se putea justifica, în urmă dacă nu ar trimite sentinţa ministrului în termin de 15 zile dela aducerea ei: în toate acestea cazuri afacerea disciplinară *trece în competenţa comisiunii administrative*, care o efectueşte după dispoziţiunile din art. de lege 28 dela 1876. Dacă autoritatea supremă bisericească judecă la perderea oficiului pe învăţătorul dela şcoala confesională care primeşte ajutor de stat, fie ca salar, ori ca adaos de serviciu, e datoare să trimită sentinţa ministrului de culte şi instrucţiune publică în 15 zile. Ministrul în curs de o lună dela primirea sentinţei poate să ordoneze procedură nouă, cu cooperarea unui esmis din partea comisiunii administrative şi se provoace aducerea unei nouă hotărâri. Iar dacă ministrul nu să pronunţă în terminul pus, sentenţa poate fi executată. Ministrul de culte şi instrucţiune publică poate să sisteze plătirea ajutorului de stat odată cu provocarea trimisă autorităţii confesionale ca să înceapă procedura disciplinară, ori apoi în cursul procedurii ori şi când.

§. 24. Ministrul de culte şi instrucţiune publică poate ordona procedura disciplinară în contra învăţătorului aplicat la şcoală poporală elementară de ori-ce caracter, fără considerare la faptul, că primeşte ori nu ajutor de stat, ca întregire de salar, ori ca adaos de serviciu, şi procedura este a se efectui prin comisiunea administrativă în modul stabilit în §-ul 7 al art. de lege 28 dela 1876, cu dreptul de apelare indicat tot acolo, — în următoarele cazuri:

a.) Când învăţătorul e *neglijent în ce priveşte învăţarea limbei maghiare*, ori nu o propune cu succes corăspunzător scopului expus în §§-ii 16, 19 şi 20 ai legii acesteia, respective nu conform dispoziţiunilor cuprinse aci, sau dacă dispoziţiile din §§-ii 16 şi 17, respective 20, nu le împlineşte.

b.) Când *foloseşte în şcoală manuale oprite de guvern*, ori manuale şi mijloace de învăţământ cari *nu sunt încuviinţate* din partea ministrului, conform § lui 20.

c.) Când ia *direcţie contrară statului.* Direcţie contrară statului este a se considera ori ce acţiune îndreptată în contra constituţiei statului, caracterului naţional, unităţii, poziţiei separate, integrităţii teritoriale a statului, mai departe în contra întrebuinţării limbei statului, determinată în lege, în contra pajurei, insigniilor, steagului statului, fie că aceasta s'a întâmplat în localul şcoalei, ori afară de şcoală, sau pe teritorul altui stat, cu cuvântul, în scris, pe calea tiparului, prin chipuri cu ajutorul manualelor, ori altor mijloace de învăţământ.

d.) Când *agitează* în contra confesiunilor sau în contra singuraticelor clase sociale, precum şi în contra proprietăţii sau a instituţiunii de drept a căsătoriei, ori amăgeşte în contra dispoziţiunilor legii, cu împărţirea de proprietăţi particulare şi publice.

e.) Când în contra dispoziţiunilor din §-ul 18 al art. de lege IV. dela 1903, se ocupă cu chestii de *emigrare.*

Dispoziţiile acestui paragraf nu dispensează pe susţinătorii de şcoale dela datorinţa de a griji, în cercul lor de activitate, ca punctele de vedere aci menţionate să fie respectate. Dreptul disciplinar pot deci să-l exercieze şi cu privire la acestea, dar în astfel de cazuri au datorinţa să trimită, după aducererea sentenţei, atât sentenţa, cât şi toate actele disciplinare, ministrului de culte şi instrucţiune publică. Ministrul, dacă află de lipsă, poate ordona în înţelesul întroducerii dela acest paragraf procedură nouă disciplinară, în 15 zile dela primirea raportului, conform dispoziţiunilor din acest paragraf şi în cazul acesta rămâne în suspens sentenţa adusă de altă autoritate, până la încheierea unei proceduri. Dacă ministrul nu ordonează procedură nouă în terminul acesta, sentenţa autorităţii susţinătoare de şcoală e ridicată la valoare de drept. Ministrul are dreptul să predee comisiunii administrative procedura disciplinară începută de altă autoritate pentru delicte disciplinare trecute în acest paragraf *în ori care stadiu al cercetării*, în care caz apoi cercetarea autorităţii respective e considerată ca sistată. Cu privire la purtarea cheltuelilor isvorâte din procedura disciplinară va lua dispoziţiuni ministrul de culte şi instrucţiune publică pe calea ordonanţelor.

§. 25. Despre deschiderea cercetării disciplinare pe baza §-lui 24 în contra învăţătorului confesional este a se avisa autoritatea respectivă confesională, căreia este apoi a i se comunica şi actele procedurii disciplinare şi sentenţa disciplinară. Dacă se ivesc semnele unei fapte punibile (crimă, delict, transgresiune), comisiunea administrativă transpune chestia judecătoriei competente penale. Insă în cazurile în cari delictul chiar şi din punct de vedere curat disciplinar face necesară amovarea din post, procedura disciplinară trebue continuată şi terminată fără considerare la procedura penală, pe când dacă greşala nu justifică amovarea din punct de vedere curat disciplinar, actele sunt a se transpune numai decât judecătoriei penale şi în cazul acesta procedura disciplinară rămâne în suspenz până după finalizarea procedurii penale şi aducerea sentenţei ridicate la valoare de drept.

§. 26. Şcoala, al carei învăţător a fost amovat din post pe baza vre-unui motiv din ale punctului *a)*, *b)* şi *c)* din § ul 24, ministrul de culte şi instrucţiune publică *poate să o închidă şi să înfiinţeze în loc şcoală de stat.*

§ 27. Dacă în urma procedurii disciplinare, terminată cu amovare şi începută pe baza §-lui 24 se constată, că la greşala comisă e părtaşă o astfel de autoritate şcolară, nu de stat, care are drept de dispunere asupra mai multor şcoale poporale şi anume, prin instrucţia, ordinaţiunea, ori opreliştea dată: ministrul de culte şi instrucţiune publică dispune fără amânare examinarea tuturor şcoalelor de sub autoritatea respectivă şi pentru efectuirea cercetării poate să trimită şi comisar ministerial special. Amăsurat rezultatului cercetărei şi a gravităţii cazului dat, ministrul cere apoi întâiaşi-dată garanţii, că astfel de greşeli nu se vor mai întâmpla, ori detrage ajutorul de stat dela şcoalele respective, iar în cazuri grave de tot le închide. In caz, că greşala se va repeta, închiderea se face necondiţionat, şi dreptul respectivilor susţinători de şcoale se perde de a mai putea înfiinţa şcoală în aceste comune.

Preoţii.

§. 28. Dacă în urma procedurii disciplinare, ori în urma cercetării ţinute pe baza § ului premergător se constată, că e vinovat şi preotul de vreuna din greşelile amintite în § ul 24, ministrul de culte şi instrucţiune publică avisează despre aceasta respectiva autoritate supremă bisericească şi respectivului preot îi *detrage congrua*, amăsurat gravităţii cazului, pe timp hotărât, ori pentru totdeauna. Şi dacă respectiva autoritate supremă bisericească nu dă garanţii suficiente în jumătate de an cu privire la sanarea situaţiei, ministrul de culte şi instrucţiune publică poate să închidă şcoala şi să înfiinţeze în loc şcoală de stat. In cazuri mai grave ministrul poate decreta, că respectivul preot

---

răsească se isca în trupă o vie mişcare. Se apropia Napoleon călare urmat de generalul Rapp şi de suită.

Generalul Rapp galopa înainte strigând: Grenadir Morland! Grenadirul se presinta înaintea împăratului.

— Tamburi! strigă Rapp şi repede săriră şease tamburî.

— In numele Maj. Sale împăratului, ianunţă generalul, grenadirul Morland este iarăş numit sergent... Sunete de tobe. Morland voeşte să se arunce la picioarele împăratului.

— Stai, ordona Rapp. In numele împăratului, sergentul Morland este numit locotenent. Iarăşi sunete de tobe. Şi pentru a treia oară anunţă generalul: In numele împăratului locotenentul Morland este numit căpitan!

Acum tobele sunară şi mai puternic şi din mii de glasurî răsună strigătul: »Vive l'empereur!«

Palid, tremurând, neputând rosti nicî un cuvânt, sta noul căpitan înaintea împăratului. Acesta însă se apropia de el, îl apucă — după cum avea obiceiul când era bine dispus — de ureche şi zise:

— Ţî-ai ispăşit vina, ţî-am răsplătit marî şi îndelungatele servicii credincioase ce mi-le-ai făcut, suntem chit. Nu uita însă, voinice, adaose el încet şi zâmbind, că rangul tău de căpitan ai să-l mulţumeşti în parte şi acelei drăguţe de fete, care s'a întrepus pentru tine. Şi când vei dobândi concediul pentru ca să-ţî cauţî ranele, du-te să o vezî.

— Sire! zise plângând Morland, copleşit de emoţiune şi se pleca spre mâna împăratului, ca să o sărute.

* * *

După opt zile o sanie se opri înaintea locuinţei învăţătorului. Un ofiţer francez sări din ea şi intră în casă.

Pierre! esclamă Clara, care alerga înaintea lui, dar se retrase repede murmurând: d-le căpitan. — Ce căpitan, aicî sunt şi rămân Pierre. Im dai voie. Şi voeştî să mă urmezî în patria mea la mama, ca soţie adevărată? Clara privi pe tatăl ei. Acesta făcu un semn de aprobare. Morland observase limbagiul mut şi strânse pe Clara în braţele sale.

In primăvara acelui an Morland se căsători cu Clara şi pleca împreună cu tatăl ei la Nancy.

Fericita căsătorie abia ţinu zece anî Morland, care luase parte la toate luptele lui Napoleon, căzu ca colonel la Waterloo. Văduva sa nu primi în primul an al restaurării domniei Bourbonilor nicî o penzie şi trebui să se susţină prin lucru de mână. Abia sub regele Ludovic Filip s'a reparat această nedreptate şi când ajunse împărat Napoleon III el se îngriji cu generositate de ea şi o dota atât de bogat ca şi pe toţî foştii credincioşî ai marelui său unchiu.

Astfel ea putu să-şî petreacă ultimii ani ai vieţii ei în linişte şi bogăţie.

Când împăratul Francisc Iosif al Austro-Ungariei petrecu odată în Nancy, capitala Lotaringiei, Clara Morland zise cu mulţumire: »Am putut să văd încă pe împăratul meu, mai mult nu doresc«. Curând după aceea îşî închise ochii pentru totdeauna...

Trad. de *C.*

nu poate fi încredința cu predarea religiunii în școalele de stat. La spesele încopciate eventual cu numirea altui catihet, ministrul poate să contribue numai în contul venitelor destinate pentru întregirea congruei respectivei coufesiuni, cu o sumă ce se va stabili conform justeței.

§. 29. Dacă în cursul cercetării disciplinare se dovedește, că nesuccesul instruării în limba maghiară nu vine din vina intenționată a învățătorului, ci e isvorât din lipsa de cualificație, în cazul acesta, respectivul învățător, întru cât e membru la fondul de pensie, are să fie penzionat, respective escontentat. Iar dacă nu e membru la fondul de penzie *susținătorul de școale e dator să aplice pe lângă învățător un suplent provăzut cu cualificație legală.*

Dreptul de numire al ministrului.

§. 30. Dacă susținătorul de școale nu aplică în 30 de zile, socotite dela ziua ajungerii postului în vacanță, învățător cu cualificație ireproșabilă, prescrisă în §-ul 15 punctul *a)* din legea aceasta, în postul de învățător devenit astfel vacant și nu se justifică în fața comisiunii administrative, ori în apelație înaintată în 15 zile nu cere amânare dela ministrul de culte și instrucțiune publică, în cazul acesta la școala respectivă *numește ministrul de culte și instrucțiune publică învățător, fără a mai asculta pe susținătorii de școală,* în contul budgetului instrucției publice, pentru școalele susținute de confesiuni însă cu restrângerea, ca învățătorul numit se *aparțină confesiunei de care se ține școala.* Dreptul de alegere de învățător pentru susținătorul de școală, cu privire la acest post de învățător, reînvie numai în cazul, dacă ministrul permută pe învățătoriul numit din partea sa. Dispozițiunile din §§-ii 29 și 30 rămân în vigoare numai până la finea anului 1912.

§. 31. Susținătorii de școale, respective prezidenții scaunelor școlare sunt datori se anunțe în 15 zile inspectorilor regești de școale ori ce schimbare personală făcută în posturile de învățători și ori-ce cassare ori creare nouă de posturi de învățători, iar neîmplinirea acestei dispozițiuni formează transgresiune și se pedepsește cu amendă în bani în sumă de 20—100 coroane, după modalitățile din §-ul 17 al legii acesteia.

§. 32. Ajutorul de stat acordat pe temeiul legii acesteia învățătorilor dela școalele poporale comunale și confesionale, fie ca întregire de salar, fie ca adaos de serviciu, se va asemna pe numele respectivului învățător în rate lunare la oficiul regesc de dare astfel, ca în fie-care an, chitanța ratei de pe Ianuarie și de pe Iunie să fie subsorisă și de inspectorul respectiv regesc de școale. Toate chitanțele au să fie apoi vidimate de către respectivul prezident al scaunului școlar.

Jurământul.

§. 33. Invățătorul aplicat întâia-oară la școala poporală de ori ce caracter, e dator să arete înaintea inspectorului regesc de școale că e cetățean de stat. Mai departe e dator să depună în fața inspectorului de școale ori a substitutului acestuia și în fața respectivei autorități școlare următorul jurământ oficios:

„Eu N. N., învățător ordinar, aplicat la școala poporală din . . . . jur pe Dumnezeul cel viu, că mă voiu purta cu neclintită și nestrămutată credință față de Maiestatea Sa, Regele meu apostolic, față de patria mea ungară și legile ei constituționale sancționate și că voiu împlini totdeauna conștiențios, cu credință și punctualitate, ordinațiunile autorităților mai înalte și supreme din patrie, cum și datorințele legate de oficiul meu învățătoresc, iar copiii încredințați îngrijirii mele îi voiu educa în iubirea patriei ungare. Astfel să-mi ajute Dumnezeu!“

Invățătorul poate să-și ocupe postul numai după prestarea acestui jurământ și numai după ce justifică punerea jurământului, e primit la fondul regnicolar de penzie. Iar învățătorii cari au fost în aplicare la întrarea în vigoare a legii acesteia și au primit ajutor de stat, ca întregire de salar ori ca adaos de serviciu, sunt obligați în trei luni dela întrarea în vigoare a legii acesteia să depună și ei acest jurământ, după modalitatea acum înșirată. Inspectorul de școale va vidima prima chitanță a învățătorului pe seama căruia s'a încuviințat ajutor de stat numai în cazul dacă învățătoriul arată cu documente că a depus jurământul.

Alte dispozițiuni.

§. 34. La școalele poporale elementare de ori-ce caracter, pot fi intrebuințate numai tipărituri cari conțin toate rubricile stabilite din partea ministrului de culte și instrucțiune publică. Scoalele comunale, precum și *școalele confesionale cari primesc ajutoare de stat, sunt datoare să folosească tipăriturile stabilite pentru școalele de stat.*

§. 35. Dispozițiile paragrafilor 9, 17 (punctul prim), 18, 19, 24 25 (alineia a doua) 26, 27, 34 și 36, se aplică și asupra particularilor și societăților susținătoare de școale, în înțelesul art. de lege 38 dela 1868. Dacă învățătorii dela astfel de școale trec la școale comunale sau confesionale, se bucură și ei, afară de salarul fundamental stabilit în § ul 2 al legii acesteia, de adaos de serviciu, socotit pentru întreg timpul de serviciu, cel mult însă cu începere dela 1 Octomvrie 1893, în înțelesul §-lui 3 din legea aceasta.

§. 36. Dispozițiunile din legea aceasta au să fie aplicate asupra învățătoarelor tot așa ca și asupra învățătorilor.

§. 37. In cazul, când o învățătoare dela școala poporală de ori-ce caracter se mărită în altă comună, vine considerată ca demisionată din post.

§. 38 Legea prezentă întră în vigoare la 1 Iulie 1907 și plusul de cheltueli se va conta la titlul XXI punctul 20 al budgetului de stat. Ministrul de culte și instrucțiune publică să împuternicește, ca în înțelegere cu ministrul de finanțe, să dee învățătorilor cari nu sunt aplicați la școale de stat, însă au avut și până acuma ajutor de stat, încă pe jumătatea primă a anului 1907 avans pe baza legii acesteia, în contul ajutoriului ce'l vor primi pentru a doua jumătate de an și spre a fi computat în acesta.

§. 39. Cu întrarea legii acesteia în vigoare își perde valoarea art. de lege XXIV din anul 1893 în întregime. iar din art. de lege XXIII din 1879 punctul ultim al §-lui 4.

§. 40. Cu executarea acestei legi se încredințează ministrul de culte și instrucțiune publică și ministrul de finanțe.

Petrecerea poporală din Dumineca trecută.

Una dintre cele mai reușite petreceri ale câșlegiului din ăst an a fost fără îndoială petrecerea poporală aranjată Dumineca trecută de membrii »Acordului« în încăperile redutei orașului. Scopul urmărit de comitetul aranjator al acestei petreceri, a fost să întrunească la o mare convenire frățească pe toți Românii, fără deosebire, atât din Brașov cât și din comunele învecinate, pentruca cel puțin pe terenul social să se niveleze, întru cât se poate, deosebirile ce s'au făcut în trecut. Și cu satisfacție trebue să constatăm, că glasul tinerimei n'a răsunat în pustiu, scopul urmărit de membrii »Acordului« a fost îmbrățișat cu mare căldură de către toți acei, cari poartă în sufletul lor dorul de a vedea înciripându-se în vechiul Brașov, martor al atâtor acțiuni frumoase în trecut, o nouă viață socială.

Nu exagerăm, dacă constatăm, că numărul celor prezenți la petrecerea poporală a fost de vre-o 600 persoane, între cari și mai mulți preoți și învățători din comunule învecinate. Fruntașii poporului nostru din Scheiu s'au prezentat împreună cu familiile lor în număr mare și în haine de sărbătoare, tinerimea de pe Tocile și tinerimea de pe Coastă și-a trimis pe reprezentanții ei numeroși, cari, purtând insigniile lor, au fost salutați la întrarea în sală cu mare plăcere de către publicul prezent. Corul bisericii din Brașovul-vechiu și-a trimis de asemenea delegații săi. iar inteligența noastră și-a ținut de o plăcută datorință a se prezenta într'un număr deosebit de mare.

O foarte plăcută impresiune au făcut mai multe d-ne și d șoare, cari, dând ascultare glasului tinerimei noastre, s'au prezentat în frumosul nostru costum național. Dintre acestea remarcăm pe d-nele Emilia Aron, Victoria Birea și Maria Mercheșan și pe d-șoarele: Veturia Branisce, Elena Bacicu, Paraschiva Butmăloiu, Victoria Căpățină, Elena Chicombau, Maria Davidescu, Elena Ghirincea, Par. Jalea, E. Iordache, Victoria Mețian, Eufr. Olteanu, Maria Popp, Eugenia Puiu, Marioara Rusu, Victoria Roncea, Maria Suciu și Cleopatra Voina.

Producțiunea s'a început la oarele 8 seara. Programul a fost din toate punctele de vedere bine alcătuit și executarea lui a fost artistică. Cele 8 coruri bărbătești, esecutate de 28 cântăreți, toți elevi ai maestrului G. Dima, au stârnit o însuflețire de nedescris. Dirigentul corului, d-l înv. N. *Oancea* jun., merită deosebită laudă pentru priceperea și dibăcia, cu care a condus corul, iar coriștii pentru însuflețirea și căldura cu care au cântat și au înveselit inimile ascultătorilor. In compoziția d-lui Vidu »Răsunetul Ardealului« s'a distins ca solist d-l Sofronie *Roșca*, prin vocea sa dulce și mlădioasă de tenor.

Predarea pieselor teatrale a stat de asemenea pe un nivel înalt artistic, și nici că se putea altfel, când la aceste piese și-a dat concursul său binevoitor d-l N. *Danielopol*, absolvent al conservatorului din București. In »Greva Ferarilor«, și în comedia modernă »Un pahar cu apă«, d-l N. Danielopol ne-a dat nu numai dovezi de talent incontestabil, dar ne-a arătat că e și un actor cu multă rutină. In »Greva Ferarilor« ne-a înduioșat în figura nenorocitului ferar, iar în comedie ne a încântat prin siguranța jocului său atât de natural și perfect în rolul advocatului Coquéron. Și d-l Danielopol și-a putut desfășura talentul său în ultima piesă »Un păhar cu apă« cu atât mai mult, cu cât a avut de partnere pe d-șoara Marioara *Rusu* (în rolul văduvei d-na Montelny) și pe d șoara Cl. *Voina* (cameriera), ambele diletante rutinate. Ambele d-șoare și-au interpretat rolurile cu o deosebită pricepere și au surprins publicul prin siguranța și eleganța, cu care se mișcau pe scenă. De sine înțeles că publicul a aplaudat cu o rară căldură pe simpaticile diletante și pe d-l Danielopol pentru marele succes ce l'au obținut în această piesă teatrală. Tinerimea a oferit în semn de recunoștință d-șoarelor Marioara Rusu și Cleopatra Voina câte un buchet de flori, iar d-lui Danielopol un baston cu mâner de argint.

După producțiune a avut loc o convenire socială la mese întinse în sala albastră, în decursul căreia s'au rostit discursuri și s'a cântat. Pe la orele 11¼ a început jocul, care a durat în mijlocul unei rare animații până în zorile zilei.

In ședința de eri a comunei s'a decis a se pardosi din nou toate piețele și străzile din cetate, deasemenea și străzile principale din suburbiile Brașovului (Scheiu, Brașovul-vechiu și Blumăna) pentru suma rotundă de 855,000 cor.

Reuniunea
învățătorilor români gr. cat. din Archidieceză.

De lângă Mureș, Faur 1907.

Biroul central a recercat sub nrul 158—1905 pe oficiul protopopesc al Mediașului, ca să-l constrângă pe Corneliu Banciu, învățător în comuna Moardeș, fost cassar al despărțământului Mediaș-Ibașfalău ca să dee samă despre taxele membrilor încassate de dânsul.

In urma acestei rugări M. o. domn protopop Ioan Moldovan l'a luat la răspundere protocolară pe numitul fost cassar, cu care ocaziune dânsul a probat cu documente, că nu restează numai cu 2 coroane.

Sub numărul 155—1907 a recercat pe oficiul protopopesc al Ibașfalăului, să constrângă pe Teodor Petri, învățător în comuna Hundorf și fost cassar al despărțământului Mediaș-Ibașfalău, ca să administreze cassarului general din Blaș suma de 40 cor. bani încasați dela membrii acestui despărțământ.

După raportul comitetului central biroul central la recercarea asta a sa dela d-l protopop George Simu la ziua adunărei generale răspuns încă n'a primit.

In ambele cazuri biroul central trebuia să finalizeze afacerea, iar numai după aceia să raporteze despre starea lucrului comitetului central.

Știm din trecut, cumcă despărțământul acesta era unul dintre cei mai negligenți și iregulari cu privire la încassările taxelor.

In numărul 28 al „Gazetei Transilvaniei“ din anul espirat 1906 arătasem mai pe larg starea cea nefavoritoare față de restanțele cele multe pe la membrii ordinari cei prezenți la adunarea generală din astă toamnă din Blaș zic, cumcă președintele acestui despărțământ ar fi apromis publice solemn, cumcă va regula și îndrepta cele neglijate în trecut, încât în răstimp de un an despărțământul acesta va ajunge ba va întrece pe celelalte despărțăminte în puctul acesta. Să sperăm de bine! Ne-ar deobliga foarte conducătorul despărțământului, — când ar liniști în asta privință pe publicul cetitor într'o corespondență despre afacerile restanțelor despărțământului.

Cu datul de 26 Martie 1906 Nr. 27—1906 a recercat pe M. o. d. Ioan Moldovan al tractului Mediaș, ca să provoace pe învățătorii din acel protopopiat, să folosască regulat taxele de membrii ordinari. Este de remarcat, cumcă după raportul biroului central taxele restante în acest despărțământ să urcă la considerabilă sumă de 450 coroane.

Cu datul de 26 Ianuarie 1906 Nr. 19—1906 a recercat pe M. o. d. Ioan Moldovan, protopop al tractului Catina (Câmpie). ca să constrângă pe Ioan Russu, învățător în comuna Petea, ca să administreze cassarului central taxele încassate în suma de 64 cor.

La aceasta recercare biroul central până la adunarea generală în 22 Oct. 1906 răspuns n'a primit. Biroul central nu amintește în raportul său, cumcă ar mai fi felicitat pe oficiul protopopesc pentru câștigare de răspuns, — căci poate, cumcă recercarea biroului central nici n'a ajuns la d-l protopop, despre care nici nu putem presupune, că am lăsa nesupărată o recercare a biroului central în restimp de 10 luni. In tot cazul biroul central trebuia să soliciteze afacerea, iar în cazul estrem să facă o reprezentațiune către P. Ven. Conzistor archiepiscopesc.

Mureșanul.

ULTIME STIRI.

Budapesta. 14 Martie. Eri s'a încheiat desbaterea generală asupra proiectului privitor la salarizarea învățătorilor de stat, astăzi s'a continuat desbaterea specială a proiectului. După terminarea acesteia vor fi puse la ordinea zilei proiecte de lege mai mici, unele petițiuni și afaceri de incompatibilitate. Deoarece camera nu va mai ținea ședință până Luni și fiind-că la finea săptămânei viitoare ea se va împrăștia pentru vacanțele de Paști, biroul camerei a decis ca proiectul de lege privitor la întregirea salariilor învățătorilor confesionali să fie pus la ordinea zilei imediat după Paștile gregoriane și discuțiunea asupra lui să nu se înceapă mai înaite pentru a nu fi întreruptă prin vacanții.

Budapesta. 14 Martie. In culoarele dietei s'a vorbit de un fel de învoială ce au avut-o deputații naționaliști cu președintele camerei Iusth. Acesta să fi cerut, ca deputații naționaliști să nu mai intindă discuțiunea asupra proiectului de lege, care să desbate acum, iar deputații naționaliști să se fi învoit sub condițiunea, că proiectul de lege, care tractează despre învățătorii dela școalele, cari nu sunt ale statului, să fie pus la ordinea zilei numai după Paști. Apponyi s'a învoit și el și așa s'a amânat desbaterea acestui proiect până în primele zile ale lunei Aprilie n.

Sofia, 14 Martie. Din cauza atentatului săvârșit asupra prim-ministrului Petcoff au fost arestate până eri seara 30 persoane, între cari și vreo-câteva femei. Judecătorul de instrucție a stabilit că e *vorba de un mare complot*, al cărui fire au fost aproape toate descoperite. Sunt compromiși mai mulți oameni politici, între cari și directorul ziarului »Balkanska Tribuna« Economoff, care a avut știre despre planul asasinării lui Petkoff.

Toulon, 14 Martie. Pe vaporul »Iena«, unul din cele mai mari vapoare de răsboiu franceze, s'a întâmplut o explozie de pulbere, *căreia au căzut victimă peste 100 marinari francezi, între cari și mai mulți ofițeri.* Explozia a fost resimțită și în oraș. Mai multe edificii s'au ales cu spărturi, iar unii dintre locuitori au fost răniți. Din cauza focului de pe vaporul »Iena« s'a aprins și un alt vapor din port. Focul însă a fost stîns la timp. O granată de pe »Iena« a ajuns până în curtea Arsenalului și a ucis pe mai mulți oameni.

Sofia, 14 Martie. După știrile din Belgrad studenții bulgari din Belgrad ar fi avut de mai multe zile cunoștință de atentatul proiectat contra primului-ministru Petcoff.

București, 14 Martie. Revărsarea apelor Dunării continuă. Afluentul Iezeru, al brațului Borcea, a inundat două ostroave din fața Călărașilor surprinzând un mare număr de vite mari. Prefectura de Ilfov a salvat 85 de persoane cari fuseseră inundate, din satele Flămânda (Ilfov) și Prundul (Vlașca), și anume 35 din Flămânda și 50 din Prundu. S'au luat măsuri să li-se dea tuturor acestora grabnice ajutoare, deoarece tot avutul lor este nimicit.

Producţiunea din Răşinari.

Februarie 18 st. v. 1907.

De un timp încoace, comunele noastre, respective conducătorii poporului, preoţii, învăţătorii emulează a cauza poporului care-şi cari distracţii, după putinţă, după cum le permit împrejurările. Şi aşa aproape nu există comună românească, fie cât de mică, unde — mai ales în timp de iarnă — să nu se aranjeze diferite producţiuni, teatre, concerte etc. Pilda aceasta curmată şi în comuna noastră Răşinari.

Corpul învăţătoresc a aranjat o producţiune cât se poate de variată, ca program, în ziua de 18 Februarie Dar aceasta nu e prima producţiune la noi. Este adevărat, în comuna noastră, de 15 ani nu s'a jucat nici o piesă teatrală — fie cât de slabă — numai petreceri simple. In anul 1905 s'a dat un concert de teol. c. II. de atunci. In anul trecut, în ziua sf. Andreiu, întru memoria „marelui Andreiu" încă s'a aranjat o producţiune — conform însemnătăţi ce reprezintă această zi pentru noi. Astfel să face începutul. care credem că se va urma din an în an şi trebue să ne mulţămim deodată cu atât.

Aşadară s'au făcut şi la noi câte ceva vrednic de laudă — fără a se trimbiţa prin foi — mai sunt şi la noi oameni cinstiţi, conduşi de ideile muncei adevărate, binevoitori ai poporului, sunt şi la noi cari merită laudă. Sunt şi la noi instituţiuni ca „Reuniunea de înmormântare", „Fondul mizerilor" etc. dar despre activitatea acestora, respective a conducătorilor, nu s'a prea publicat nimic, căci nu prea sunt dornici de măriri tipărite pe hârtie, — deşi durere sunt şi de acestea unii.

Dar să revin la producţiune. Primul punct a fost „Cuvânt de deschidere" de dir. şcoalei. Nu a fost cuvânt de deschidere, ci o disertaţie mai lungă, ca cea anunţată în pct. 3. A vorbit de misiunea învăţătorului, în şi afară de şcoală, a recomandat poporului revista „Ţara noastră", a sulevat o ideie foarte veche, „ţinerea prelegerilor publice pentru popor Duminecа". Această disertaţie, care n'a fost cuvânt de deschidere a fost prea lungă, cam prea despre multe a vorbit, încât cei de faţă păreau plictisiţi. Disertaţia d-nei Goga „Femeia ca mamă" a fost bine lucrată, o temă de mare însemnătate. Am ceva de observat. Când cineva lucră o temă, ţine o disertaţie pentru popor, să nu se provoace la atâtea nume din anticitate, franţuzesti, — ţinând cont cui vorbim — să nu folosească termini înalţi ca „în cadrul unei disertaţii", „sistem", „combinaţiune" etc. căci astfel n'avem la ce mai întroduce prelegerile publice. Nu detrag nimic din meritul d-lor, recunosc munca ce o desvoaltă, mi-am ţinut însă de datorinţă a aminti acestea, ca să ne îndreptăm unii pe alţii. Câte-va cuvinte mai înalte, cari ţăranul nu le pricepe, îndată îl disgustă şi atunci n'am ajuns nimic. Deci fac aceste observări, condus fiind de cea mai mare dragoste pentru ţărănime şi fără nici o patimă faţă de persoanele susamintite.

Corul elevilor a executat destul de bine cântările „Plugarii" şi „Sună buciumul", în două voci. S'a jucat piesa „Şcoala de meserii" de elevele şcoalei între cari unele, cu o siguranţă şi îndrăsneală de uimit. Sunt bune astfel de piese instructive. Poesia „Oltul" de Goga, a fost declamată de un elev cu o voce foarte debilă. Un băiat de şcoală, nu poate declama o astfel de poezie grea, dacă totuşi să încearcă, apoi să se aleagă unul cu voce puternică, cel puţin să o reciteze frumos şi la înţelesul tuturora. Poetul Goga în satul natal merită mai multă recunoştinţă.

Corul adultilor, a fost condus de harnicul învăţător Ionel Crişan. De când este comuna noastră un astfel de cor nu a fost, nu a auzit. In patru luni de zile a instruat un cor de vre-o 20 feciori o liturgie în 3 voci şi cântările esecutate la producţiune. A desfăşurat o muncă colosală — Chirilă din „Moşul Ciocârlan" — cu acei feciori, cari nu au cântat în viaţa lor într'un astfel de cor. Priceperea conducătorului în ale muzicei, într'atâta i au adus încât cele patru cântări „Hi hai, hai murgule hai", „Auzi valea" etc. au fost peste aşteptarea tuturora. Durere numai, că se va duce din comuna noastră şi alt conducător de muzică nu avem. Merită toată lauda. Cântăreţi sunt destui — omul care să scoată la iveală această comoară îngropată ni-a lipsit, până la venirea lui Crişan. Tot din corul adulţilor — instruaţi tot de Crişan — au predat unii pe „Ţiganul la cătane, foarte bine, producând mult haz. După producţiune a urmat joc.

La această producţiune a luat parte toată inteligenţa, ca nici odată, ţărănime potrivit. Succesul moral şi material destul de frumos. Merită laudă întreg corpul învăţătoresc, cauzându ne o rară plăcere şi elevare sufletească la noi. Inainte!

„Fuit".

Bibliografie.

A apărut Nr. 4 din *„Economia"*, foaie economică ilustrată (anul III), cu următorul cuprins: Creşterea artificială a hoarelor; Gipsul ca îngrăşământ; Cultura băgrinului; Nutrirea viţeilor. — Informaţiuni; Controlarea materiilor de vaccinat vitele; Transportul peştelui proaspăt pachetat în ghiaţă; Cea mai mare recoltă de napi; Calcularea gratuită a taxelor de transport; Curs practic de pomărit pentru preoţi şi învăţători; Viţă de vie Delaware; In interesul prăsilei galiţelor, O deciziune meritorică în privinţa drumurilor de câmp; Mere svedice. -- Varietăţi: Moarte din soursură la vitei; Ridichea lunară; Cum ne ajutăm, când curge vasul de vin? Cum liniştim caii la potcovit? Caii cari se sparie ori fug; Apărarea sămânţei contra cioarelor; Murdăria de Muşte. — Foaia apare odată la 1-lea (calendarul nou) a fie-cărei luni. Abonamentul: la an 4 cor., la $^1/_2$ an 2 cor. Redactor şi editor: *Alexandru Diaconovich*, magistru silvanal în Caransebeş.

Producţiuni şi petreceri.

Petrecere în Turda. Nu rare sunt ocaziunile nici la noi la Români, când ne e dat să putem gusta un program de concert bine aranjat şi interpretat. O asemenea ocaziune ne-a procurat seara a doua de Crăciun a anului expirat, îngăduindu-ne să ascultăm un concert cu un program pe cât de bine aranjat, pe atât de bine interpretat. Un program compus din puncte ca „Răsunetul Ardealului" şi „Nu-i dreptate" a compozitorului Dima am avut ocaziunea să ascult la Bucureşti şi Sibiiu, dar nu în Turda, unde nu a existat Reuniune de muzică până bine de curând şi unde muzica românească numai cu frică poate să-şi ridice capul. Ca dovadă despre succesul neaşteptat al acestui concert, care a stârnit admiraţiunea străinilor e destul, dacă aduc faptul, că însuşi fostul dirigent d-l Octavian Simtion, care cu dor în suflet de aşi revedea pe foştii săi corişti a alergat din depărtare, nu şi-a putut stăpâni lacrimile de bucurie, văzând progresul uimitor, ce se poate realiza prin oameni însufleţiţi şi pricepători, chiar într'un timp aşa de scurt.

Impresiei frumoase rămase după frumosul concert, natural că trebuia să i să dea expresiune prin multe toaste, cari s'au rostit în pauză. Sirul vorbirilor la început d-l preşedinte Dr. Val. Moldovan, a adus elogii bravului cor, care de data asta a avut îndrăsneala să păşească ca o adevărată reuniune bine organizată. Şirul vorbirilor îl continuă reverendissimul domn: Iovian Mureşian, şi fostul dirigent al corului d-l Simtion. Entusiasmat de însufleţirea, ce numai asemenea momente pot să nască, continuă şirul vorbirilor actualul dirigent, care la dorinţa publicului şi a coriştilor esprimă sincere mulţămite publicului, care a sprijinit reuşita deplină a concertului esprimându-şi dorinţa totdeodată ca pururi mână în mână să lucre inteligenţa cu poporul. Incheiu raportul meu dorind bravilor corişti succese şi mai mari în direcţia, în care au plecat însufleţiţi de dexterul dirigent George Preşmereanu.

sb.

*

Tinerimea română de pe Coastă (Braşov Scheiu) invită la petrecerea poporală împreunată cu dans, care o va arangia Sâmbătă în 16 Martie st. n. (3 Martie st. v.) 1907 în sala hotelului „Central" (Nr. 1) din loc. Inceputul la 8 oare seara. Corurile se dirigează de domnul Nicolae Oancea jun., învăţător. Din venitul curat, o parte se alătură la fondul tinerimei de pe Coastă, iar altă parte spre scopuri filantropice. Preţul de intrare de persoană 1 cor., de student 80 bani. Contribuiri peste taxă şi oferte marinimoase să primesc cu mulţămită şi se vor publica.

— *„Reuniunea de cetire şi cântări" din Cincul-mare* invită la producţiunea teatrală împreunată cu dans, ce o va aranja Sâmbătă în 16 Martie st. n. 1907, „în sala Hotelului Concordia". Predându-se piesa: i„Vine vlădica", comedie în 3 acte, de Anton Popp. Venitul curat este destinat spre scop filantropic.

ECONOMIA.

»Ochiul economului îngraşă vitele«.

„Dacă ochiul tău va fi sănătos, tot trupul îţi va fi luminat, iar dacă ochiul tău va fi bolnav, tot trupul tău va fi întunecat". Aşa ne spune sfânta Scriptură despre ochiu sau lumina trupului.

Dar ochiul nu luminează numai trupul, ci şi cele din jurul lui, aşa că omul cu ochii sănătoşi nu să poticneşte nici odată. Dacă fie-care om are lipsă de ochi luminaţi, apoi cu atâta mai vârtos economul, care are să îngrijească nu numai de cele din casă, ci şi de cele de afară şi de vitele sale.

Zicala de mai sus, o cunoaşteau şi economii cei vechi. De aceea ei să şi sileau ca ochiul lor să lumineze şi în grajdurile vitelor, aşa ca aceste nu numai să fie ţinute şi iernate „cu chin şi vai". cum o fac astăzi unii din economii noştri, ci să fie chiar şi îngrăşate.

De bună samă, că ochiul unor economi, cari şed uitaţi în poveşti la cârciumă, iar nutrirea vitelor o încredinţează unor servitori sau copii nevârstnici, cari nu ştiu cruţa şi îngriji nutreţul, ci mai mult îl prădează fără vină, nu va îngrăşa vitele, ci mai mult le va face să flămânzească şi să slăbească.

Când zic, că nutreţul trebue să fie cruţat şi bine grijit, nu voesc nici decum a înţelege, ca să se ţină în şopron sau în claie, iar vitele să rabde legate de iesle în grajd. Nu. Prin cruţat voesç a înţelege aici aceea recerinţă, ca nutreţul să se dea vitelor în porţiuni amăsurate vârstei lor şi anume: celor mari mai mult, iar celor mici mai puţin, pentru-că dacă nu să ţine samă de aceasta şi să predează numai aşa fără măsură nutreţul, economul are pagubă de o parte prin aceea, că să trece prea curând, de altă parte, pentru-că nici vitele nu-l mănâncă cum să cade.

Despre aceasta s'a putut convinge fie-care econom, care a dat cândva vitelor mai mult ca de obiceiu, că adecă îl trag pe jos, pe sub ele, îl calcă în picioare, suflă în el, îl umplu de bale şi apoi nu-l mai mănâncă cum să cade, încât trebue aşternut sau dat la alte animale mai puţin alegătoare în privinţa nutreţului.

O altă recerinţă pentru nutrirea vitelor este alegerea sau sortarea nutreţului după anutimpuri. In privinţa aceasta mai fie-care econom ştie, că nutreţul mai mare, mai rău şi mai puţin nutritor, trebue dat la început şi în lunile de iarnă, când vitele nu prea născocesc fie din cauza gerului, fie din cauză, că fiind mai odihnite să dedau şi cu un astfel de nutreţ, iar cel mai bun trebue dat în lunile de primăvară, când să începe lucrul câmpului şi vitele încep a „mirosi iarba" şi nu mai prea mănâncă nutreţul rău.

La nutrirea vitelor, economul trebue să fie cu băgare de samă şi la aşezarea lor în grajd, astfel ca cele mari să fie deoparte, iar cele mai mici de altă parte. Aceasta trebue să se facă deoparte, pentru-că vitele la mâncare sunt lacome şi pismoase, aşa că cele mai mari împung pe cele mai mici şi mai tinere, de altă parte pentru-că cele mai mici trebue nutrite cu un nutreţ mai bun şi mai ales, ca cele mai bătrâne.

Dacă să nutresc şi vitele mai tinere cu un nutreţ mai rău, atunci capătă aşa zisele „foale de paie", care apoi le trage la pământ şi în cele mai multe cazuri le face de să cocoşează de spinare. Foalele de paie îl capătă şi vitele mai mari, dacă să nutresc tot numai cu fân mai rău, paie şi coceni. Aceasta trebue să se înţeleagă aşa, că fiind nutreţele numite mai puţin nutritoare, vitele trebue să mănânce foarte mult din ele, ca să se poată sătura, ca şi omul când să nutreşte cu bucate de post.

Dar prin o îndopare prea peste măsură cu un astfel de nutreţ, să lărgesc şi lungesc din samă afară organele mistuitoare, cari prin aceea apoi ocupă tot mai mult loc în burta vitelor. De aceea şi vedem, că vitele nutrite cu un nutreţ mai rău de regulă sunt foarte folticoase. A nutri deci vitele numai cu nutreţuri mai mari în paiu, nu este cu scop, precum nu este cu scop nici aceea, ca ele să se nutrească numai cu grăunţe şi urlueală. Ca în toate, aşa şi în privinţa aceasta trebue să se ţină calea de mijloc, adecă o mâncare de napi cu pleavă opărită, ovăs sau urlueală.

Spre a uşura încâtva nutrirea vitelor şi cu nutreţuri mai mari în paiu, s'au introdus în timpul din urmă în unele economii anumite maşini pentru tăiatul paielor. Tăiatul nutreţului pentru vitele rumegătoare însă, nu trebue să se facă de tot mărunt, deoare-ce astfel nu să poate rumega şi vitele să pot umfla sau bolnăvi de el. Cel mult dacă se taie pe câte trei sau patru locuri.

De mare însemnătate la nutrirea vitelor este şi amestecarea nutreţului. Prin aceasta să înţelege amestecarea fânului mai rău sau a paielor, cu un fân mai bun sau cu otavă. Amestecarea aceasta să face după împrejurări în părţi asemenea sau neasemenea. Dacă cutare nutreţ este prea mare, precum sunt paiele, atunci să taie şi numai după aceea se amestecă.

Intre nutreţurile de paie întâietate să cuvine paielor de ovăs, de mălaiu şi de orz. Cele de grâu şi săcară încă se pot întrebuinţa, dar numai ca amestecătură cu fân şi otavă.

Intre nutreţurile de pleavă deasemenea să cuvine întâietate plevelor de ovăs, cari în stare proaspătă sunt foarte nutritoare. Cele de grâu fiind mai aspre, să întrebuinţează mai mult opărite şi amestecate cu napi sau urluială.

Dacă cutare nutreţ este înoroit, înăcrit, muced său altcum stricat, trebue bine scuturat, ales şi curăţit mai înainte de a să nutri viţele cu el, iar la vacile cu viţăl în foale să nu le dăm nici-decum un astfel de nutreţ.

Dacă economul va ţinea samă de aceste câte-va recerinţe cu privire la nutrirea vitelor, atunci ochiul lui de bună seamă, că va îngrăşa vitele sale .Şi aceasta trebue să fie ţinta tuturor economilor, pentru-că în ziua de astăzi s'a dedat lumea a judeca hărnicia unui econom, nu numai după casele şi celelalte zidiri frumoase ale lui, ci şi după starea în care îşi ţine şi scoate vitele din iarnă.

Ioan Georgescu.

Mulţumire publică.

Cu ocaziunea petreceri dată de tinerimea din Comăna-inferioară în sara de 31 Decemvrie peste taxa de întrare au binevoit a contribui următorii domni: A. Repede, paroch Homorod 2 cor., Spornic, paroch Cohalm 2 cor. 40 fil., I. Boldea, not. cerc. 1 cor. 60 fil., G Ciocan, înv. de stat 1 cor., Prem, cârciumar 1 cor., Dobrin, v. not. 40 fil., G. Niciu, înv. 20 fil., toţi din Cuciulata. Horvath, jendarm 1 cor. 20 fil., I. Langa, înv. penz. 60 fil., Herschfeld Mor 1 cor., Halmagyi George, not. penz. 1 cor., Victor Halmagyi, colector 1 cor., d-na Pop Gridanu 1 cor. toţi din loco. Mihail Ganea, paroch 1·20 cor., E. Aldea, paroch 2 cor., Cornel Langa, înv. 1 cor., Nic. Comaniciu, înv. 40 fil. toţi din Veneţia-inf., G. Maican, înv. Ticusul-rom. 1 cor., B. Clococean, comerciant Tohanul-vechiu 1 cor., G. Bărăscu, paroch Comana super. 1 cor. 20 fil. şi d-l Sept. Popa, preot Veneţia super. 1 cor.

Din suma incursă s'a spesat cu costumul căluşerilor, iar venitul curat de 12 cor. s'a împărţit în părţi egale ambelor biserici din loc.

In numele comitetului aranjator esprim tuturor P T. contribuenţi, mulţămiri călduroase. *Comana inferioară*, în 6 Ianuarie 1907. *Ioan M. Popa.* înv.

MULTE ŞI DE TOATE.

Inteligenţa vulpii.

Vulpea fiind lipsită de putere, e constrânsă să o înlocuiască prin iscusinţă, viclenie şi rabdare.

Ea îşi construeşte o vizunie cu multă artă ca să fie apărată de asprimea timpului. Obicinuit vulpea ocupă vizunia epuri-

lor pe cari îi alungă din culcuşul lor şi se aşează acolo.

Când prevede vre-un pericol, numai decât îşi strămută locuinţa în vizunia ocupată de o altă vulpe când-va. In această vizunie dacă-i turburată cât de puţin nu stă mult pe gânduri şi îndată se strămută în alta. O particularitate, ce-i arată inteligenţa e că vulpea spionează noaptea satul din apropiere, căutând să se convingă prin sine însuşi de curţile în cari domneşte liniştea absolută, cum şi de ogrăzile în cari se află câini ori se observă vre-o mişcare. Cercetează cu o deosebită atenţiune spărturile din garduri pe unde ar putea să scape în caz de strâmtoare. Vulpea este foarte neîncrezătoare şi rareori urmăreşte prada ce fuge; obicinuit se apropie de ea tiptil târându-se pe brânci şi deodată-i sare în spate când s'a apropiat de ea. Când a întrat într'o curte îngrădită unde se află pasări domestice, mai întâi omoară toate pasările şi apoi le duce în pădure, le ascunde cu îngrijire în pământ pentru a le regăsi la trebuinţă. Vulpea are o iscusinţă foarte mare în prinderea epurilor, pe care îi prinde pitulându-se în dosul arborilor sau chiar în iarbă.

Vulpea are cea mai mare neîncredere faţă de vizunia ce a părăsit-o.

Foarte cu greu poate fi prinsă în cursă. Dacă cel ce i-a întins cursa n'a reuşit să o prindă, ori-ce încercare de acest fel este zadarnică. Dacă vulpea observă că i s'a întins mai multe curse preferă să moară de foame, decât să se expună să cadă într'una din ele. Obicinuit ea-şi sapă cu unghiile o altă eşire şi astfel scapă din cursele vânătorului.

Iubirea ce o are pentru puii săi o face să fie foarte atentă la cel mai mic pericol ce ar putea să-i ameninţe. Numai zdrobită de osteneală se retrage într'o vizuină unde adeseori piere.

Vechii locuitori ai Traciei când voiau să treacă un fluviu îngheţat, dădeau drumul la vre-o câte-va vulpi, cari umblau pe brânci ascultând cu atenţiune murmurul apei în caz când ghiaţa era supţire şi pe care o evitau să o treacă.

Frica de moarte şi mulţimea pericolelor ce o ameninţă contribuesc în mare grad la deşteptăciunea vulpei, care cu siguranţă că judecă fiind-că de multe ori scapă numai prin isteţimea ei.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor respons. interim.: Victor Branisce

Cursul la bursa din Viena.

Din 14 Martie n. 1907.

Renta ung. de aur 4%	113 —
Renta de coróne ung. 4%	94.85
Impr. căil. fer. ung. în aur 3½%	83 95
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	94 75
Bonuri rurale croate-slavone	95.25
Impr. ung. cu premiĭ	199.50
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin	150.—
Renta de hârtie austr. $4^2/_{10}$	99.—
Renta de argint austr. $4^2/_{10}$	98 85
Renta de aur austr. 4%	117 05
Renta de coróne austr. 4%	99 05
Bonurĭ rurale ungare 3½%	88 90
Losurĭ din 1860	152.25
Acţiĭ de-ale Băncei ung. de credit	1765.—
Acţiĭ de-ale Băncei austr. de credit	806 50
Acţiĭ de-ale Băncei austro-ung.	683 50
Napoleondorĭ	19 10
Mărcĭ imperiale germane	117.70½
London vista	241 47
Paris vista	95.42
Note italiene	95·35

Cursul pieţei Braşov

Din 15 Martie n. 1907.

	Cmp.		Vênd.
Bancnote rom.	18.94	Vênd.	18 96
Argint român	18.80	„	18.84
Napoleondori.	18.94	„	19 —
Galbeni	11.20	„	11.45
Mărcĭ germane	117.20	„	117 3
Lire turcescĭ	21.50	„	21.60
Scris. fonc. Albine 5%	100.—	„	101
Ruble Rusescĭ	2.53	„	2.5

Nr. 325—1907.

Licitaţiune minuendă.

Spre scopul **edificării unei crâşme comunale** se va ţinea în 24 Martie 1907 la 10 oare a. m. în cancelaria comunală din Todoritza licitaţiune minuendă, verbală şi cu oferte în scris.

Preţul strigărei **10,000 cor.**, din care sumă licitanţii au a depune 10% vadiu.

Condiţiunile şi planul de edificare să pot vedea în cancelaria notarială din Mundra.

Todoritza, la 11 Martie 1907.

2772,1—2. *Primăria comunală.*

Imprumut hipotecar.

dela cassa de păstrare generală din Sibiiu.

(Allgemeine Sparkassa.)

Cassa generală de păstrare din Sibiiu acordă împrumuturi hipotecare pe lângă replătire de anultăți de $^1/_2$ an (capital și interese laolaltă) cu următoarele condițiuni:

A. $5\%{}^1/_4$ **interese** la împrumutul minimal de 20.000 coroane:
a) **la replătirea în 41 ani**
în 82 rate de $^1/_2$ an cu K. 29.60 pentru fie-care 1000 coroane,
b) **la replătirea în 35 ani**
în 70 rate de $^1/_2$ an cu K. 31.08 pentru fie-care 1000 coroane.

B. $5^1/_2\%$ **interese** la împrumutul minimal de 10.000 coroane:
a) **la replătirea în $44^1/_2$ ani**
în 89 rate de $^1/_2$ an cu K. 30.01 pentru fie-care 1000 coroane,
b) **la replătirea în $27^1/_2$ ani**
în 55 rate de $^1/_2$ an cu K. 35 07 pentru fie-care 1000 coroane.

C. $5^3/_4\%$ **interese** la împrumutul minimal de 3000 coroane:
a) **la replătirea în 40 ani**
în 80 rate de $^1/_2$ an cu K. 31 84 pentru fie-care 1000 coroane.
b) **la replătirea în 25 ani**
în 50 rate de $^1/_2$ an cu K. 37.47 pentru fie-care 1000 coroane,
c) **la replătirea în 10 ani**
în 20 rate de $^1/_2$ an cu K. 65.05 pentru fie-care 1000 coroane.

D. 6% **interese** la împrumutul minimal de 1000 coroane:
a) **la replătirea în 32 ani**
în 64 rate de $^1/_2$ an cu K. 34.98 pentru fie-care 1000 coroane,
b) **la replătirea în 23 ani**
în 46 rate de $^1/_2$ an cu K. 39.81 pentru fie-care 1000 coroane,
c) **la replătirea în 18 ani**
în 36 rate de $^1/_2$ an cu K. 45.05 pentru fie-care 1000 coroane,
d) **la replătirea în 15 ani**
în 30 rate de $^1/_2$ an cu K 50.09 pentru fie care 1000 coroane.

Imprumuturile se plătesc — afară de subtragero de 1% proviziune odată pentru totdeauna — în suma întreagă.

Rugări pentru împrumuturi mijlocește Agentura Principală a Băncei Gen. M. de Asigurare „Transilvania" în Brașov Strada Mihael Weiss nr 24 5—12.2801.

Institut indigen!

Banca de asigurare

„TRANSILVANIA"

SIBIIŬ, Strada Cisnădiei nr. 5.

Fondată la 1868. **Edificiile proprii.**

Primesce în condițiuni favorabile:
asigurări contra focului și esplosiunilor,
asigurări de viață și de rente viagere,
asigurări contra furtului prin spargere,
asigurări de accidente și de sticlă.

Valori asigurate 105 milióne coróne.
Despăgubiri prestate 7 milióne coróne.
Fonduri de reservă și garanție 2 milióne coróne.

Informațiuni dela Direcțiune în Sibiiu și prin agenturile principale din Arad, Bistrița. Brașov, Cluj, cum și prin subagenții din tóte comunele mai mari.

AVIS.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. Dame din Brașov și împrejurime, că în Strada Porții Nr 16 **am deschis un**

Atelier pentru confecționarea corsetelor.

Confecționez Corsete după croiala cea mai nouă engleză și franceză, conform gustului celui mai modern și mai rafinat: Corsete de dame, Bandaje de pântece, Gradehalter, precum și Corsete de stomac, ce se pot purta și in stare binecuvântată; tot ce cade în branșa aceasta cu prețuri ieftine.

Apelând la sprijinul Onor. public rămân

cu toată stima

Rappaport Berta,

confecționatoare de corsete

2600,9—12.

Gazeta „Transilvaniei" cu numĕrul à **10 fil.** se vinde la zaraful Dumitru Pop, la tutungeria, de pe parcul Rudolf și la Eremias Nepoții.

La Tipografia și Librăria A. Mureșianu, Brașov.

Important pentru vêndĕtorii de cărți prin orașe și têrguri

este cartea de rugăciune

„Lauda lui Dumneḑeu"

pentru credincioșii de religiunea ortodoxă română, cuprinḑênd rugăciunĭ de diminéța și de séră, la sfânta Liturgie, la taina mărturisirei, precum și la alte multe rugăciunĭ folositóre 56 la numĕr pe 255 pagini, format octav mic.

Acéstă carte de rugăciunĭ artistic legată este prima la Românĭ, carĭ pănă acuma se închinau din cărțĭ subred legate și ordinare. Acuma nu trebue sĕ stăm în privința acésta mai prejos de cărțile de rugăciune ale celorlalte naționalitățĭ. Prin cartea de rugăciune *„Lauda lui Dumneḑeu"* s'a făcut Românilor un însemnat serviciu, căci ea este o carte de rugăciune frumósă și se póte căpĕta în diferite legăturĭ dela mai simple pănă la mai luxóse și tóte în preț fórte moderat.

Prețul lor este:

	Cor. b.
Legătură trainică négră și aurită cu séu fără chip sfânt	—.90
Imit. de fildes în alb séu negru	1.60
„ „ „ cu încheietóre	1.80
„ „ „ cu cadriu argintat și închiḑĕtóre	2.10
Imit. de fildes cu catifea și închietóre	2.65
„ „ „ cu catifea și podóbă mai mare	3.10

Vîndĕtorii de cărți primesc un rabat mai considerabil.

Tot asemenea atragem atențiunea publicului asupra *„Cartei de rugăciune" întocmite de protopresbiterul Calistrat Coca* cu aprobarea consistorului episcopesc ortodox-oriental din Cernăuțĭ, care carte format mic octav, cuprinḑênd asemenea tóte rugăciunile nóstre folositóre ar fi cea mai potrivită carte de rugăciune pentru toțĭ școlarii.

Prețul acestei cărțĭ:

In pânză négră . . . . cor. 1.—
„ „ „ ceva mai luxósă . . . . . . cor. 1.20
„ „ „ format ceva mai mare . . . cor. 1.40

Tóte acestea se pot procura prin Tipografia și Librăria A. Mureșianu, Brașov, unde au sĕ se adreseze și **vêndĕtorii.**

Cognac

CZUBA-DUROZIER & Cie.

DISTILLERIE FRANÇAISE. **PROMONTOR.**

Se capĕtă pretutindenea.

Representanța generală **Ruda & Blechmann Budapest.**

TIPOGRAFIA

A. Mureșianu

Brașov, Têrgul Inului Nr. 30.

Acest stabiliment este provĕḑut cu cele mai bune mijlóce tehnice și fiind bine asortat cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne este pus în posițiune de a pute esecuta **ori-ce comande** cu promptitudine și acuratețǎ, precum:

IMPRIMATE ARTISTICE
ÎN AUR, ARGINT ȘI COLORI.
CĂRȚI DE SCIINȚĂ,
LITERATURĂ ȘI DIDACTICE
STATUTE.
FOI PERIODICE.
BILETE DE VISITĂ
DIFERITE FORMATE.
PROGRAME ELEGANTE.
BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE NUNTĂ
DUPĂ DORINȚĂ ȘI ÎN COLORI.
ANUNȚURI.

REGISTRE și IMPRIMATE
pentru tóte speciile de serviciurĭ.
BILANȚURI.
Compturĭ, Adrese, Circulare, Scrisorĭ.
Couverte, în tótă mărimea.
TARIFE COMERCIALE,
INDUSTRIALE, de HOTELURI și RESTAURANTE.
PREȚURI-CURENTE ȘI DIVERSE
BILETE DE INMORMÊNTARI.

Comandele eventuale se primesc **în biuroul tipografiei, Brașov Têrgul Inului Nr. 30, în etagiul,** îndĕrĕpt în curte. — **Prețurile moderate.** — Comandele din afară rugăm a le adresa la

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașov.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.